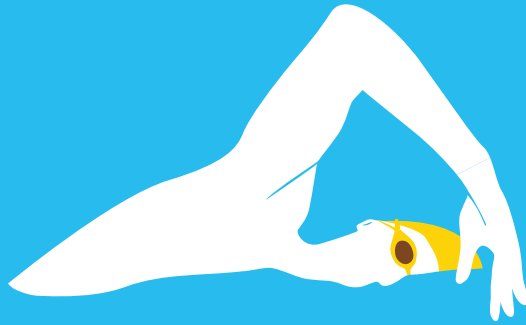


טבריה
TIBERIAS
שולם PP
6933

ארץ הכינרת

גיליון מס' 24 | ניסן תשע"ט אפריל 2019
ביטאון רשות ניקוז ונחלים כינרת - בשיתוף איגוד ערים כינרת

גיליון אביב



עונת הרחצה נפתחת

ביום ו', ז' בניסן תשע"ט, 12.4.19
תפתח עונת הרחצה בחופי
איגוד ערים כינרת

החופים: צינברי, ברניקי, שקמים, חוקוק - צפון,
מפרץ אמנון, כינר, דוגית, גולן,
צאלון, כורסי, לבנון, חלוקים וגופרה.

חופי איגוד ערים כינרת הינם
חופים שקטים ולא תתאפשר בהם
השמעת מוסיקה רועשת.

עונת רחצה בטוחה לכולנו!



אם אין מציל, לא נכנסים לים!



כלניות בגולן, צילום: איבון פרימן - ליון

כתבות

- 17 אל נא תאמר לי שלום... ראיון פרידה מיו"ר רשות הכינרת אהרון ולנסי / תקשורות
- 20 זכות הטבע למים / הלל גלזמן, רשות הטבע והגנים
- 24 חלזונות פולשים בכינרת / ד"ר תמר זהרי, דוד קמינגס ובני סולימני, המעבדה לחקר הכינרת, חקר ימים ואגמים לישראל

מדורים

- 4 מעת לעט / צביקה סלוצקי
- 5 הכל זורם
- 28 סיפורים מהשטח, צחי גביש - שומר על הכינרת / תקשורות
- 30 חינוך וקהילה
 - זה היה טיול של חורף / דניאל וקנין ויעל מייזלס
 - תיכון בית ירח מוציא ידיום מהכיסים / נטלי זאבי
- 33 לגעת בטבע לגעת ברוח
 - שביל סובב כינרת מכינר לעין גב / דניאל וקנין
 - ספירת צבאים שנתית בגולן / נעמה מנספלד, רשות הטבע והגנים
 - "שנת החתול", סיפור הצלת חתולת ביצות / עידן בן שלום
 - סיירת יער מסעדה / נעמה מנספלד, רשות הטבע והגנים
 - מבקעת בית נטופה ועד לכינרת, לקראת הכרה כאתר מורשת עולמי / ד"ר ראמז עיד
- 47 הפסקת קפה וחדת הגיליון



עורכת ראשית ומפיקה בפועל: יעל סלע
 עריכה לשונית: חגית שני
 מו"ל: רשות ניקוז ונחלים כינרת. כל הזכויות שמורות
 השער: אביב בשלולית צילום: רינה נגילה
 לתגובות: 04-8591908, yael@lakeinneret.co.il
 המערכת אינה אחראית על תוכן המודעות.
 עיצוב גרפי והדפסה: דפוס כינרת טבריה 04-6797777

ארץ הכינרת

ביטאון רשות ניקוז ונחלים כינרת
 בשיתוף איגוד ערים כינרת

חורף קסום ומפתיע לכינרת

**קסם על ים כינרת
בשמי התכלת ירח שט
על גלי כסף ידי חותרת
גל אל גל, יד אל יד
ילחש כל רז.
(מרדכי הוניג)**



אכן ניתן לומר, כי היה זה חורף קסום ומפתיע לכינרת. גשמי הברכה, שירדו לאחר שנות בצורת ארוכות, בהן הגיע מפלס הכינרת לשפל חסר תקדים, העלו את מפלס האגם ואיתו את מפלס מצב הרוח הלאומי. מופע החורף המדהים, הגשמים העזים שמילאו את הנחלים, מאגרי המים שהתמלאו, המטעים והשטחים הפתוחים שהושקו בעוז, הוריקו ופרחו בגבעות ובגאיות, הוסיפו שמחה גדולה והחזירו את האופטימיות לאנשי האזור והמדינה ובוודאי לנו, אנשי איגוד ערים כינרת ורשות הכינרת, החיים ונושמים את האגם הלאומי בכל יום ובכל שעה.

ברשות הכינרת נערכנו כבכל שנה לקליטת מי הנגר העילי ופעלנו במהלך הקיץ לקראת החורף, בכל רחבי אגן ההיקוות. השנה היה שכר לעבודתנו העיקשת לאורך השנה, ומנענו נזקי הצפות בשדות החקלאים ובאזורי המגורים הסמוכים לנחלים.

החורף המבורך הביא גם לזרימת מטיילים ונופשים שמלאו את אזור הכינרת, הגליל והגולן. שמחנו לראות חובבי טבע וצפרות, יחידים ומשפחות, שהגיעו גם בחודשי החורף ליהנות מפלא שלא נראה כבר שנים רבות, בו הנחלים האיתנים וגם האכזבים, זורמים בעוצמה, מפלים שוצפים וקוצפים ומאגרים מלאים. נהדר לפתוח את עונת האביב והקיץ עם התחדשות גדולה של הטבע.

צוותי רשות הכינרת מוכנים בשמחה לפתיחת עונת הרחצה, שתפתח השנה ב-12 באפריל. לאחר הכנות מרובות שנמשכו במהלך כל החורף, העברנו את החופים "מתיחת פנים", והקפדנו על נושא נגישות ושירות לנופשים ולמתרחצים. כמו כן, השלמנו את הקמת מערך מצלמות האבטחה בכלל החופים, המשדרות 7/24 אל מוקד אבטחה הממוקם ברשות הכינרת, ותגברנו את מערך הפיקוח בשילוב עם משטרת ישראל ומתנדבים. גם בעונה זו תבוצע אכיפה של החוקים הסביבתיים, כמו גם נהלי החופים השקטים של איגוד ערים כינרת. המשמעות של איסור השמעת מוסיקה רועשת, הינה שמירה על סביבה שקטה ופסטורלית, כבוד כלל הרוחצים בכינרת והחזרת השקט והשלווה לביילוי משפחתי בכינרת.

בהזדמנות זו אני קורא לכל תושבי האזור ולאזרחים בכל חלקי הארץ, לקחת חלק התנדבותי ביחידת "משמר הכינרת", להירשם ולהשתתף בקורס הנהדר שלנו ולהיות חלק ממערך השמירה על הכינרת וחופיה, כתרומה אישית ולאומית.

הפעם בגיליון: ראיון פרישה עם אהרון ולנסי - יו"ר רשות הכינרת; ראיון כניסה לתפקיד של יו"ר איגוד ערים כינרת - עידן גרינבאום; על החורף הנהדר באגן היקוות הכינרת; צוותי רשות הכינרת ואיגוד ערים כינרת נערכים לפתיחת עונת הרחצה; נעמה מנספלד מרשות הטבע והגנים מספרת על ספירת צבאים בגולן; וד"ר ראנז עיד ממכללת כינרת על בקעת בית נטופה: בין שימור המורשת המקומית לפיתוח כלכלי מודרני.

אני מאחל לכל בית ישראל חג שמח ועונת רחצה נעימה ובטוחה בכינרת.

קריאה מהנה ומועדים לשמחה

צביקה סלוצקי

מנכ"ל רשות ניקוז כינרת

מפלים הכינרת לקראת סוף חורף 2018-2019¹

ביטויים כמו: "פעם ראשונה מזה חמש שנים..." או "תמונה כזו לא ראינו כבר הרבה שנים..." חזרו ונשמעו במהלך החורף בהקשר של הזרימות בנחלים, המפלים הגועשים, מפלים הכינרת, כמויות המשקעים והשלג בחרמון. אכן, החורף הנוכחי שהגיע לאחר רצף של חמש שנים שחונות באגן הכינרת הזכיר לנו תמונות נשכחות.

את רמת המליחות ל-305 מג"ל (נכון לתחילת מרץ 2019). "תיקון" נוסף שהביאה עליית מפלס הכינרת הוא פירוקו של סכר העפר במוצא הירדן מהכינרת. כזכור, תחנת השאיבה 'דגניה ו' (הנמצאת סמוך לסכר דגניה) אינה מסוגלת מבחינה טכנית לשאוב מים לאספקה לממלכת ירדן וליתר המשתמשים במורד הירדן, במפלסי כינרת נמוכים (קרוב למפלס 214-). על מנת לאפשר אספקת מים סדירה לכל המשתמשים הנ"ל, היה צורך בהקמת סכר עפר במוצא הירדן מהכינרת והפעלת תחנת שאיבה המסוגלת להעביר לפחות 20,000 מ"ק לשעה מהכינרת אל הירדן, שמעבר לסכר העפר, באופן שיובטח מפלס מים מינימאלי בקטע זה שממוצא הירדן מהכינרת ועד סכר דגניה (ולמעשה עד סכר אלומות במורד), כדי לאפשר אספקת מים סדירה מתחנת השאיבה 'דגניה ו' אל כל המשתמשים במורד הירדן, כולל ממלכת ירדן. בתחילת חודש מאי 2017 הוקם סכר העפר במוצא הירדן והותקנו המשאבות המתאימות. כעת, משעלה מפלס הכינרת לרמה של 212.15-, התייתר הצורך בסכר הזמני, ואכן ביום 17.03.19 פרקה חברת 'מקורות' את הסכר המלאכותי הנ"ל במוצא הירדן.

צריך לשאוף לכך שלא נרד שוב בסוף הקיץ הקרוב מתחת לקו האדום התחתון.

נכון שיש עדיין "חצי" כינרת ריקה (חסרים 3.35 מ' עד לקו האדום העליון) ונכון שאי אפשר לקבוע שהמגמה של מיעוט משקעים בצפון הארץ התהפכה ומעתה נזכה לפחות לשבע שנים ברוכות גשם. אבל, למרות זאת, החקלאים, הנופשים בכינרת ובפלגי המים, אנחנו וכל הציבור, יכולים ליהנות מתוצאות החורף הנוכחי ולהמשיך להתפלל ולקוות שנזכה בכל זאת לשנים ברוכות גשם גם בחורפים הבאים.

¹ מבוסס על נתוני השירות ההידרולוגי של רשות המים.

פנחס גרין

משנה למנכ"ל רשות ניקוז ונחלים כינרת

בתחילת החורף עמד מפלס הכינרת על 214.66- (בתאריך 12.11.18) 1.66 מ' מתחת לקו האדום התחתון, כאשר חסרים 5.86 מ' כדי למלא את הכינרת עד לקו האדום העליון. היום (27.03.19) עומד המפלס על 212.15-, כלומר 85 ס"מ מעל לקו האדום התחתון ו"רק" 3.35 מ' נותרו כדי למלא את האגם עד למפלס המרבי שלו.

מתחילת החורף ועד היום (27.03.19) עלה מפלס הכינרת ב-2.51 מ' והוא ימשיך כנראה לעלות עד סוף החורף בעוד כ-30 ס"מ, בהערכה כללית. הפעם האחרונה בה נמדדה עליית מפלס חורפית דומה בכינרת היתה בחורף 2012-13 (2.57 מ'). בחורפים שלאחר מכן ועד לחורף הנוכחי עליית מפלס הכינרת נעה בין 40 ס"מ ל-1.12 מ' בלבד.

כמות המשקעים המצטברת באגן הכינרת לתקופה ספטמבר-פברואר מסתכמת בכ-123% ביחס לממוצע הרב שנתי לתקופה זו, בעוד שכמות המשקעים המצטברת בשקלול כלל ארצי לאותה תקופה מגיעה לכ-130%.

ספיקת זרימות הבסיס בירדן עלתה משמעותית וכן עלו הספיקות במעיינות המרכזיים, מעיינות הדן והבניאס, לרמה של הספיקה הממוצעת הרב-שנתית לתקופה, ממצב של כמעט התייבשות בתחילת החורף.

אחת ההשפעות של המפלסים הנמוכים בכינרת שהיינו עדים להם בשנים האחרונות, היתה עלייה ברמת המליחות באגם. בתחילת ינואר 2019 עמד ריכוז הכלוריד בכינרת על 323 מג"ל - הריכוז הגבוה ביותר מאז שנת 1968. בתחילת אוגוסט היה ריכוז הכלוריד באגם 313 מג"ל לעומת 270 מג"ל באוקטובר 2014. אבל, כמות המים הגדולה שנכנסה לכינרת בחורף הנוכחי הורידה



דבר היו"ר

האביב המלבלב מקבל את פנינו לאחר חורף מבורך, שהחזיר את החיוך לפנינו. אירועי הגשם הרבים והמשמעותיים חידשו את הזרימה בנחלים והעלו את מפלס הכינרת שלנו גם את מצב רוחנו. ההיערכות של עובדי רשות ניקוז לקראת החורף סייעה לעבור את החורף ללא נזקים בשטחים החקלאיים ועל כך יישר כוח לעובדינו המסורים. אגף הניקוז פעל באינטנסיביות בשטחים החקלאיים שבמרחב שלנו, למניעת הצפות, שמירת הנחלים מפני זיהומים שחלילה עשויים להגיע אל הכינרת ושמירה על איכות הקרקע החקלאית - פעילות שתוצאותיה ניכרו לטובה בחורף שהסתיים לו; וזאת בנוסף לפעילות החשובה בחופי הכינרת, המאפשרת להמוני ישראל ולתיירים הפוקדים את הכינרת ליהנות משרותי נופש וקמפינג ברמה גבוהה.

חג הפסח בפתח והמטיילים והמבקרים הרבים ייהנו משפעת הטבע והפריחה המלבלבת באזורנו ויבלו בחופי הכינרת המוגשים והבטיחותיים.

בקרב יו"ר רשות ניקוז ונחלים כינרת, אהרון ולנסי, מסיים את תפקידו. אנו, ואני באופן אישי, מודים לולנסי על שנים רבות בהובלת רשות הניקוז, תוך מחויבות, אכפתיות ומסירות. זו זכות עבורי להיכנס לתפקיד זה כממשיכו של ולנסי ואפעל כמיטב יכולתי לטובת קידומה ופיתוחה של רשות הניקוז.

יש לנו עובדות ועובדים מצוינים, מסורים ומקצועיים, עם מנכ"ל דינאמי שידוע לעשות יש מאין ולהקריין זאת על כל הארגון. מאחל לכל אחת ואחד מכם ולבני משפחותיכם חג פסח אביבי ומהנה.

מוטי דותן

יו"ר רשות ניקוז ונחלים כינרת ויו"ר הרשות לשימור קרקע



סדורסקי ברלין

כינרת - חופשה בחוף שקט

חופי איגוד ערים כינרת הינם חופים שקטים
ואסורה בהם השמעת מוסיקה רועשת

בברכת עונת רחצה נעימה ובטוחה לכל הנופשים בכינרת!

החופים השקטים: צינברי, ברניקי שקמים, חוקוק צפון,
מפרץ אמנון, כינר, דוגית, גולן, צאלון, כורסי, לבנון, חלוקים וגופרה.

החופים באכיפה מוגברת של משטרת ישראל. העברייני יענש.





צביעת חניות נכים בכורסי. צילומים: רשות הכינרת



התקנת תאורה במיצללות חדשות בלבנון

אביב הגיע - פסח בא...

התחדשות והתרגשות לקראת עונת רחצה נוספת בחופי הכינרת

דנה בכר

מנהלת אגף מינהלת הכינרת

בכינרת, ניתן לחזות בעלייתו הברוכה של המפלס, לאחר החורף הגשום והפלאי שפקד אותנו השנה, בהפתעה שכזו... עליית קו המים והתקרבותם אל שטחי הקמפינג מרחיבה את הלב ונותנת תחושה של התחדשות אמיתית. ברשות הכינרת ובאיגוד ערים כינרת, עוסקים בהכנות נמרצות לקראת פתיחת עונת הרחצה, אשר תיפתח גם השנה במועד יציאתם של התלמידים לחופשת הפסח, וזאת בהמשך לשינוי מועד פתיחת עונת הרחצה אשר יחול מדי שנה עפ"י חוק, ביום ז' ניסן.

בעונת הרחצה 2019 יפעיל איגוד ערים כינרת 13 מקטעי רחצה מוכרזים בחופים: צינברי, ברניקי, שקמים, חוקוק צפון, מפרץ אמנון, כינר, דוגית, גולן (קטע 13), צאלון, כורסי, לבנון, חלוקים וגופרה. חוף דוגה לא יפעל גם בעונת הרחצה 2019 וזאת עקב עבודות הפיתוח המתבצעות בו.

בחופי הרחצה המוכרזים ובמערך שירותי ההצלה, מושקעים משאבים רבים על מנת לשפר את רמת השירות לנופשים, לשדרג את תנאי העבודה של המצילים, כמו גם לתגבר את האכיפה והבקרה לצורך מתן שירותי הצלה ברמה גבוהה.

במהלך חודשי החורף בוצעו עבודות והוגדלו משמעותית שטחי הצל בחופים, וזאת באמצעות הקמה של הצללות חדשות בשטח של מעל ל-4500 מ"ר, בחופים: צינברי, ברניקי, שקמים, אמנון, לבנון, כורסי ואמנון. גם רמת הנגישות לאנשים עם מוגבלויות שופרה, עם הנגשתם המלאה של חמישה חופי רחצה מוכרזים, עד לקו המים, וזאת עם הצטרפותם של החופים: אמנון, דוגית וגולן קטע 13, למצבת החופים ה"נגישים במלואם" - חוקוק צפון ושקמים.

פרויקט "כינרת בטוחה", של המשרד לביטחון פנים והמועצות האזוריות גולן ועמק הירדן, מתרחב בעונת הרחצה 2019 עם הצבתן של מצלמות אבטחה גם בחופים: צינברי, ברניקי ושקמים. עם סיומו של שלב זה, יקושרו למוקד השליטה בצמח שבעה חופים, כולל החופים: חלוקים, לבנון, כורסי ודוגית, שכבר היוו חלק מהמערך בעונה הקודמת. המוקד מתופעל בימי השיא על ידי מוקדנים 7/24, וימשיך לפעול בשיתוף פעולה הדוק עם משטרת ישראל על מנת להבטיח את השמירה על הסדר והביטחון האישי של הנופשים בחופים.

במקביל לכל אלה, מבוצעות עבודות תחזוקה שוטפות של מבני השירותים והמלתחות, תחזוקה שוטפת של תחנות השאיבה לביוב, חידוש שילוט, גיזום בטיחותי, כיסוח צמחיה והרמת נוף, צביעת שערים ומתקנים, הוספת שולחנות, פחים ומתקני גחלים ועוד. כמו כן, נמשכות העבודות להסדרת צמד מעגלי התנועה עין-גב-סוסיטא והעבודות לשיקום ופיתוח חוף דוגה.

כבכל שנה, גם השנה יאריך איגוד ערים כינרת את שעות פעילות המצילים בעמדות ההצלה בחג הפסח, עד השעה 18:00 בערב, כאשר בהמשך העונה תוארכנה שעות הפעילות גם עד השעה 19:00, הכל לפי הצורך ובהתאם להתארכות שעות האור.

צוותי ההפעלה ברשות הכינרת נערכים לקראת חג הפסח הקרב, בו צפויים לפקוד את חופי הכינרת מאות אלפי נופשים. הרשות מתגברת את מצבות פועלי הניקיון, מצבות המאבטחים והסדרנים ונערכת עם כוחות פיקוח אכיפה והסברה מתוגברים, על מנת להמשיך ולאפשר חוויית נופש איכותית, נקיה, בטוחה ושקטה בחופי הכינרת.

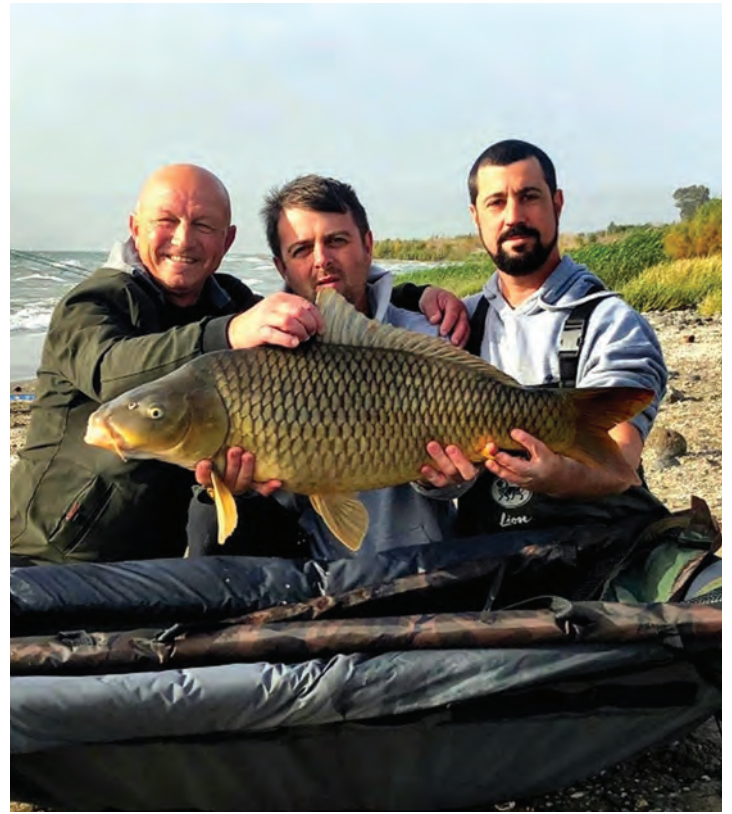
ברשות הכינרת ובאיגוד ערים כינרת ממשיכים לשלב ידיים עם משטרת ישראל על מנת להבטיח כי גם בעונת הרחצה 2019 יתופעלו חופי האיגוד כחופים שקטים.

ההחלטה אשר נתקבלה על ידי מועצת האיגוד בשנת 2018 במטרה להפוך את חופי הכינרת לחופים שקטים, ללא השמעת מוסיקה, ממשיכה להיות מיושמת ללא פשרות בחופים, על מנת להמשיך במגמה אשר החלה בשנה שעברה - להחזיר את המשפחות לכינרת ולשנות את תרבות הנופש בכינרת.

**צוותי ההפעלה
ברשות הכינרת
נערכים לקראת חג
הפסח הקרב, בו
צפויים לפקוד את
חופי הכינרת מאות
אלפי נופשים**



צוותים ישראלים מתאמנים לקראת התחרות הבינלאומית לדייג ספורטיבי. צילומים: עמותת ישראלפיש



הזוכים במקום הראשון: אלכס אורלץ, יבגני פטייצקי וניקולאי בריגורנקו, עם הדג הכי גדול בתחרות, במשקל 11.660 ק"ג

אליפות דייג ספורטיבי נערכה בכינרת

בנוסף לתחרות הקשה חוו הדייגים קרב הישרדות במזג אוויר חורפי במיוחד

תקשורות

האליפות הבינלאומית לדייג, נערכה במהלך חודש ינואר ביוזמתה ובארגונה של עמותת "ישראלפיש". כמדי שנה

התחרות נערכה בחופי איגוד ערים כינרת המזרחיים, והשנה גם באחד מחופי הכינרת הדרומיים, במזג אוויר חורפי במיוחד, בהשתתפות 18 קבוצות דייג מהארץ ומהעולם ובפיקוח צמוד של שמונה שופטים בינלאומיים.

בתחרות נתפסו ושוחררו בחזרה אל הכינרת 432 קרפיונים, במשקל כולל של 1.80 טון ודג אחד גדול במיוחד במשקל 11.660 ק"ג. אלו היו 125 שעות רצופות של מאבק הישרדותי בתנאי גשם, קור, רוחות ולילות סופה, באוהל על החוף, כאשר הדייגים עבדו לאורך כל היממה, עם מנוחות קצרות בלבד. הדייג בתחרות התבצע תוך שמירה על כללים בינלאומיים נוקשים, שנקבעו על ידי ענף ספורט הדייג העולמי, תוך הקפדה בשמירה על הקרפיונים, שהוחזרו למים במהירות, מיד לאחר שקילתם.

קבוצת JET STREAM, שחבריה הם: ניקולאי בריגורנקו, אלכס אורלץ מכרמיאל ויבגני פטייצקי מנהריה - הגיעה אל המקום הראשון בתחרות. באירוע הסיום הוענק לקבוצה פרס כפול, מאחר והיא דגה את הכמות הגבוהה ביותר בתחרות, כ-75 קרפיונים במשקל כולל של 293 ק"ג ובנוסף, תפסה את הדג הגדול ביותר בתחרות במשקל של 11,660 ק"ג, ששוחרר מיד לאחר השקילה.

"התחרות הייתה מאוד מוצלחת, הן מבחינת כמות הדגים שנתפסו והן מבחינת המשקל הכולל, שהיו גבוהים מכל התחרויות בעבר, ואנו מקווים כי בקרוב נוכל לקיים את אליפות העולם בדייג ספורטיבי של קרפיונים, אצלנו בישראל, בחופי איגוד ערים כינרת. כך סיכם יו"ר 'ישראלפיש', אנדרי מזלין.

הכינרת, שהינה אגם שלא קופא, מהווה אבן שואבת לדייגים מקצועיים מכל העולם, בעיקר בעונת החורף. ברשות הכינרת ברכו על קיומה של התחרות המסורתית השנתית בעונת החורף, המושכת דייגים מקצוענים וחובבים, את בני משפחותיהם וקהל צופים - אל הכינרת, גם בעונה זו, ומקווים כי תמשך מגמה של פיתוח ענפי ספורט חורף שונים באגם הלאומי ופיתוח תיירות חורף בכינרת.

בתחרות נתפסו ושוחררו בחזרה אל הכינרת 432 קרפיונים, במשקל כולל של 1.80 טון ודג אחד גדול במיוחד

נבחרה חברת ניהול ותפעול לחוף חוקוק צפון

בהמשך למכרז פומבי שפרסם איגוד ערים כינרת, לתפעול חניון וחוף רחצה חוקוק צפון, הממוקם בצפון-מערב הכינרת, נבחרה חברת 'הר ועמק תיירות בע"מ' בבעלות היזמים ירון ישי וגיא אשתר, לניהול ותפעול החוף. החברה תחל בפעילותה בחוף כבר בחג הפסח הקרוב.



חוקוק צפון - עבודות בחניה

תקשורות

חוף חוקוק צפון עבר לפני כחמש שנים שיקום ופיתוח נרחב על ידי איגוד ערים כינרת. הורחבו

רצועות החוף ושטחי הנופש, הוסדרו מדשאות, שטחי צל טבעי רבים, כמו גם סככות צל ושמשיות, מתקני משחק, חניון, שירותים, מלתחות וחנות נוחות ומזנון לרווחת הנופשים. בחורף האחרון בוצעו עבודות נוספות, הורחבו מתחמי החניה של החוף, שוקם ושודרג מתחם מתקני המשחקים, שוקמו מצללות קיימות ועוד. בחוף חוקוק צפון קיים חוף רחצה מוכרז וקיימת שרשרת נגישות מלאה מהחניה, דרך המבנים והמתקנים הנגשים ועד לקו המים, באמצעות ירידת מצעים מהודקת ומוסדרת, כאשר בעמדת המציל כיסא גלגלים ייעודי לאנשים עם מוגבלויות. בנוסף, יכלול מתחם מתקני המשחקים המחודש מתקנים נגישים. החוף המטופח זוכה לביקוש גבוה ונחשב לאתר קמפינג מועדף, החל מהרמה הבסיסית של לינת אוהלים על המדשאות ועד ללינת לילה משודרגת, במגוון שירותים נוספים.

המכרז לניהול ותפעול חניוני וחוף רחצה חוקוק צפון, כלל שינוי ברכיב התמורה השנתית. למציעים אשר ניגשו למכרז ניתנה הבחירה בין מתן תשלום לאיגוד ערים כינרת, כדמי השתתפות שנתיים בגין הפעלת החוף, לבין קבלת מענק שנתי מאיגוד ערים כינרת בגין הפעלת החוף.

חברת 'הר ועמק תיירות בע"מ' אשר זכתה במכרז, הינה בבעלותם של היזמים ירון ישי וגיא אשתר. ירון ישי - גמלאי של משטרת ישראל, שהעתיק לפני מספר שנים את מקום מגוריו למושבה מגדל, הוא בעליהם של מתחמי צימרים ועוסק בתחום התיירות. גיא אשתר - במקור תושב חדרה, היה בגרעין שהקים את היישוב נמרוד שברמת הגולן והוא בעליו של מתחם הצימרים 'בקתות בערפל' שביישוב. ירון ישי וגיא, הם הורים לילדים עם צרכים מיוחדים והחליטו לייחד את החוף ולהעסיק בו עובדים בעלי צרכים מיוחדים מיישובי הסביבה.

היזמים יתפעלו את חניון וחוף רחצה חוקוק צפון על פי תנאי המכרז, למשך שלוש שנים, מ'2019 ועד '2021, כולל אופציית הארכה לשנתיים נוספות.

ירון וגיא, הם הורים לילדים עם צרכים מיוחדים והחליטו לייחד את החוף ולהעסיק בו עובדים בעלי צרכים מיוחדים



חוף חוקוק צפון. צילומים: רשות הכינרת



ראיון עם עידן גרינבאום - יו"ר איגוד ערים כינרת

עידן גרינבאום, ראש המועצה האזורית עמק הירדן, נבחר ברוב קולות ליו"ר איגוד ערים כינרת. הוא החליף את אלי מלכה, שפרש מתפקידו כראש מועצה אזורית גולן. ישבנו אתו לשיחה ראשונה, עם היכנסו לתפקיד



צילום: ארז ביטון

תקשורות

עידן, ברוך הבא לבית איגוד ערים כינרת. תאר בקצרה את תעודת הזהות שלך
אני בן 48, נולדתי בקיבוץ אשדות יעקב איחוד, דור שלישי למשפחתי בקיבוץ. היום כבר גדל שם הדור החמישי ואני גאה בכך מאוד. אני נשוי ואב לארבעה - בני הקטן עולה לכיתה א' והבן הגדול לומד בתיכון בבית ירח. סיימתי תואר ראשון במנהל עסקים במכללה למנהל ותואר שני באוניברסיטת תל אביב במדעי המדינה עם התמחות בתקשורת. בעבר ניהלתי מערכות תקשורת גדולות וצוותי עובדים. שימשתי בתפקידי תקשורת, כולל הקמת אתר YNET, ובמקביל הייתי פרשן וכתב כלכלי של ערוץ 10. מאוחר יותר מנהל מערכת בעיתון 'כלכליסט' וחלק מצוות ההקמה של העיתון. שימשתי כמגיש של התוכנית 'סוגרים חשבון' בערוץ 23 וערוץ 2. מאז שנבחרתי לראשות המועצה האזורית עמק הירדן, אני עוסק במגוון רחב מאוד של תחומים ופעילויות שונות. ראש רשות מקומית או אזורית זה ללא ספק אחד התפקידים המרתקים והמעשירים שיש.

מה עשתה לך החזרה לקיבוץ ולאזור באופן אישי ואיך היא השפיעה עליכם כמשפחה?
לפני שש שנים חזרנו לקיבוץ. החלטתי לשוב הביתה, לעמק הירדן. בחרנו לגור בהרחבה של הקיבוץ - באשדות יעקב איחוד, מתוך רצון שהילדים שלי יגדלו בסביבה בה גדלתי, ושתהיה להם ילדות איכותית במקום איכותי (לא ילדות בעיר גדולה). רציתי שיתקרבו לשורשים המשפחתיים, שינשמו טבע ויצמחו ליד המשפחה הגרעינית שלי בקיבוץ, ליד משפחה גדולה וענפה.

מה גורם לראש מועצה, שעסוק בתפקידים רבים, להיבחר לתפקיד יו"ר איגוד ערים כינרת?
מועצת עמק הירדן חולשת על למעלה משני שלישים משטחה של הכינרת. האגם הלאומי הוא הכל: הוא מקור הפרנסה ליישובים העוסקים בתיירות, על חופיו שוכנים ארבעה מיישובי המועצה. האגם הינו משאב מרכזי לאזור והוא סמל למי שחי ומתגורר כאן. תושבי עמק הירדן רואים במצב הכינרת מדד לאיכות החיים שלהם. הגעתי למסקנה, שלמרות העיסוקים כראש מועצה אזורית, אינני יכול שלא להיות שותף לכל הנושאים הקשורים לכינרת, כחלק מפעילותו של איגוד ערים כינרת, שכל צעד ויוזמה הינם בעלי משמעות עבור התושבים והיישובים במועצה ומחוצה לה. כבר בזמן הקצר שאני בתפקיד, אני מרגיש מקרוב את הקשר, שאינו בר ניתוק במהותו, ביני ובין המועצה לבין ענייני הכינרת, על מכלול העיסוקים סביבה. אני רואה בתפקיד הזה בהחלט חשיבות לאומית.

האגם הינו משאב מרכזי לאזור והוא סמל למי שחי ומתגורר כאן

מה היא הכינרת עבורך?

באופן אישי, כילד שגדל כאן, התחנך במוסדות החינוך בעמק, שעשה את שיעורי ההתעמלות בכינרת, בילה וטייל בה עם חברים - היא חלק בלתי נפרד מחיי. שם התחנכתי וגדלתי, לצד אנשים טובים, שחלקם גם התפרנסו משלל עיסוקים מסביב לכינרת. מבחינתי הכינרת הינה מרכז ולב עמק הירדן. בכל יום שאני יושב בלשכה הזו, שאפשר לראות היטב מה נשקף מהחלונות הגדולים שלה, אני יכול לשכוח את המרכזיות של אגם הכינרת בחיי ובחיי כולנו.

לאילו שינויים משמעותיים לדעתך, הוביל איגוד ערים כינרת בשנים האחרונות?

מאז הקמתו המבורכת, שינה איגוד ערים כינרת את המציאות סביב הכינרת. בתחילה בעצמות נמוכה ובהמשך גרם לשינוי מהותי, מקצה לקצה, של הכינרת ושל תפיסתה על ידי הציבור. עיקר הפעילות של האיגוד הוא ללא ספק, המהלך האדיר של הפיכת חופי האיגוד לחופים שקטים והחזרת החופים לציבור ולמשפחות, בפעילות עם משטרת ישראל, ההופכת את הכינרת למקום אחר ומעניקה אופציות בילוי שונות לכל מי שגר במדינת ישראל. זו בהחלט מהפכה מבורכת!

מהו החזון שלך בתחום איגוד ערים כינרת לשנים הקרובות?

כוונתי להמשיך במהפכה זו של הפיכת הכינרת לבטוחה ולוודא שהמגמה הזו תישאר ותהיה בלתי הפיכה. מתפקידי לוודא זאת. החזון שלי הוא להמשיך ולחבר בחזרה את עם ישראל לכינרת. אנחנו, תושבי האזור, מכירים ויודעים שהייתה מהפכה, אך על כל עם ישראל להפנים זאת ולהגיע לנפוש כאן. החזון הוא להעצים את הכינרת ולצד זה להוציא לפועל את תוכניות הפיתוח האדירות של איגוד ערים כינרת לפיתוח חופי הכינרת, שחלקן מתוקצבות. לצד זה, להוסיף חופים נוספים לתחום האיגוד, שכיום יותר מתמיד, הינו הגורם היחיד שמסוגל לתפעל בצורה איכותית חופי רחצה ציבוריים ברמה גבוהה.

מליאת הכנסת אישרה את התיקון לחוק הסדרת הטיפול בחופי הכינרת לאכיפה ומתן קנסות לפוגעים בחופי הכינרת, מהי דעתך?

חוקים שנותנים שינויים ותוקף לרשויות האחראיות על ההסדרה והאכיפה, הינם מבורכים. נכון שהכל מתחיל בחינוך מהבית - לא משליכים פסולת, בקבוקים או סיגריות, לא מזהמים את הסביבה והמים הכל-כך יקרים לנו. אך לצד החינוך, שגם האיגוד עוסק בו לאורך השנה במכלול תחומים חשובים, חייבים שינויים בכדי לאכוף חוקית את מי שלא הפנים את המסר. אחד הפרויקטים המשמעותיים בשנים האחרונות הינו שביל סובב כינרת. האם לדעתך ניתן

להשלים את מלוא ההיקף המעגלי?

בזמן הקרוב אני בהחלט מתכנן, יחד עם אנשי מקצוע וצוות איגוד ערים כינרת, להמשיך את תוכניות תמ"א 13 ושביל סובב כינרת, בכדי להמשיך בתכנון סלילת הקטעים שעדיין לא טופלו. אלו הקטעים הרגישים יותר, בהם ריכוזי אוכלוסייה, יישובים וכנסיות. בעניין הכנסיות, אני סבור כי חייבים למצוא את הדרך לאזן בין הרצון להנגיש את הכינרת לכלל הציבור ולאפשר מעבר וטיול סביבה, לבין העובדה, כי חיים כאן תושבים וקיימים כאן יישובים שגם להם מגיעה איכות חיים ויכולת ליהנות משקט ושלווה, גם במציאות ובחוקים החדשים. אין ספק שיהיה צורך להיכנס להסדר מול הקיבוצים וגם מול הכנסיות בצפון הכינרת. הקיבוצים נאחזו באדמה ובנו עליה את בתיהם בשנים שבהן זה לא היה כל כך פופולארי וזה לא היה מניב. אסור לשכוח זאת. גם איתם וגם עם אנשי הכנסיות - הכול יעשה מתוך הבנה כי אלו גורמים המחזיקים בקרקע שנים רבות מאוד (במקרה של אנשי הכנסיות מדובר במאות שנים). עלינו מוטלת החובה לאזן בין הצרכים שלהם לבין הצרכים הלגיטימיים והמובנים של הציבור.

החורף לקראת סופו ומפלס הכינרת עלה באופן משמעותי. האם המצב עדיין מדאיג?

יש תחושת חגיגה סביב עניין מפלס הכינרת וקצת קשה לי לקלקל את השמחה. אכן המפלס עלה ביותר משני מטרים באירועי הגשמים בתקופה האחרונה, אך חסרים עוד מעט יותר משלושה מטרים וזה הרבה מאוד. אנו רחוקים מגובה המפלס שידענו בעבר. עם זאת, לאור החורף הגשום ולאור העובדה כי הכינרת זוכה לחשיפה חיובית, אני תקווה, כי הציבור ימשיך להגיע אל הכינרת בכל עונה, לחזות ביופי הזה, גם אם עדיין חסרים כמה מטרים. חשוב לומר, כי החורף הגשום יחסית, לא צריך לבלבל איש מגורמי הממשלה ועליה להמשיך ביתר שאת, לקדם את היזמויות למלא את הכינרת באמצעות דרכים נוספות.

האם כבר נערכים באיגוד ערים כינרת לעונת הרחצה הקרובה?

צוותי איגוד ערים כינרת עוסקים תמיד, לאורך עונת החורף, בשדרוג החופים, הכנות לפתיחת עונת הרחצה ולשיא הצפוי בחג הפסח. עם זאת, יש לומר, כי אני עוקב מקרוב אחר מהלכי משרדי הפנים והאוצר ואני מאוד מודאג מרמת ההבנה של משרדי הממשלה, לגבי מחויבותם לתרום ולעודד את תפעול החופים המאוד יקר. המדינה חייבת להיות שותפה מרכזית לצורך העניין. אני מקווה, כי לקראת פסח יועבר תקציב ממשלתי ראוי לפתיחת עונת רחצה מסודרת ואחראית בכינרת ולשמירה של רמת תחזוקה והצלה נאותים בחופים, לטובת הציבור הישראלי, אחרת נתקשה לפתוח את החופים בפסח.

החזון הוא להעצים את הכינרת ולצד זה להוציא לפועל את תוכניות הפיתוח האדירות של איגוד ערים כינרת לפיתוח חופי הכינרת

חשוב לומר, כי החורף הגשום יחסית, לא צריך לבלבל איש מגורמי הממשלה



בואו לשמור על הכינרת

יחידת משמר הסביבה כינרת, בשיתוף עם איגוד ערים כינרת מזמינה אתכם להצטרף ולסייע בשינוי המציאות בחופי הכינרת בתפקיד התנדבותי, משמעותי, מאתגר, מבצעי וייחודי.

היחידה היא יחידה משטרתית התנדבותית, פרי שיתוף של משטרת ישראל, המשרד להגנת הסביבה, המועצות האזוריות, איגוד ערים כינרת ורשות הכינרת.

פעילותה בשמירה על איכות הסביבה ואיכות המים בסובב כינרת ובחופיה.

תנאי קבלה ליחידה:

דרישות התפקיד בהתאם לנוהלי משטרת ישראל



לפרטים: צחי גביש, מנהל היחידה,
אגף מנהלת הכינרת: 04-8591935
עדי ביטון, ק. מתנדבים
תחנת משטרת טבריה: 04-6728637



יחידת משמר הסביבה כנרת

משמר הסביבה כינרת של איגוד ערים כינרת מרחיב את מערך מתנדבי יחידת משמר הכינרת

איגוד ערים כינרת עורך גיוס נרחב ליחידה משטרתית התנדבותית, בתחום הגנת הסביבה, השומרת על איכות הסביבה ואיכות המים בסובב כינרת וחופיה. יחידת המתנדבים הינה פרי שיתוף פעולה של איגוד ערים כינרת ורשות הכינרת, משטרת ישראל, המשרד להגנת הסביבה והרשויות המקומיות.

תקשורות

צחי גביש, מנהל יחידת משמר הסביבה כינרת, באגף מנהלת

הכינרת ברשות הכינרת אומר, כי קיימת חשיבות גדולה להצטרפותם של מתנדבים ליחידת משמר הסביבה כינרת. המתנדבים הם תושבי האזור והארץ, אשר חשובה להם השמירה על בטחון הציבור, איכות הסביבה והמים ומוכנים להשתלב בתפקיד התנדבותי, משמעותי, מאתגר, מבצעי וייחודי. המתגייסים ליחידה יעברו ראיון ראשוני, מבדקי כניסה על פי דרישות משטרת ישראל וכן קורס הכשרה בסיסי מסמך והשתלמויות מקצועיות.

עוד מוסף גביש, כי בהמשך ועל פי נוהלי משטרת ישראל, יקבלו משתתפי קורס ההכנה תעודת מתנדב משא"ז ומדי יחידה וכי מהלך המשמרת יבוצע ברכב המשמר.

"המתנדבים פועלים בשיתוף וסינרגיה עם פקחי יחידת הפיקוח והאכיפה של רשות הכינרת, בראשותו של חגי לוי, מנהל היחידה וכן צוותים משטרתיים בחופים. מטרת יחידת משמר הסביבה כינרת, הינה אכיפת חוקי הסביבה בכינרת וסביבתה, תגבור גורמי אכיפת החוק בסביבת הכינרת ומתן גיבוי משטרתית, הגברת נוכחות ויצירת הרתעה בקרב הציבור בנושאים הקשורים לשמירת איכות הסביבה ואיכות המים בסובב כינרת ובחופיה", אומר גביש.

כזכור, בסוף השנה שעברה, אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את התיקון לחוק הסדרת הטיפול בחופי הכינרת (תיקון מס' 3), התשע"ט-2018, תיקון אשר יסייע לשמירה על "חופים שקטים" בחופי איגוד ערים כינרת אשר

הוכרזו כחופים שקטים ובהם חל איסור על השמעת מוסיקה רועשת, זאת במטרה להחזיר את המשפחות לכינרת. בנוסף, אישרה מליאת הכנסת אפשרות של הטלת קנסות על כל העובר על חוקי העזר של איגוד ערים כינרת. לצורך הגברת האכיפה בשמירה על השקט וכן של החוקים הסביבתיים, הוקמה יחידת משמר הסביבה כינרת - יחידת מתנדבים, שהינה פרי שיתוף פעולה של איגוד ערים כינרת ורשות הכינרת, משטרת ישראל,

המשרד להגנת הסביבה והרשויות המקומיות.

היחידה המשטרתית ההתנדבותית כפופה לנהלי העבודה המשטרתיים.

יחידת משמר הכינרת קולטת גברים ונשים. דרישות התפקיד להתנדבות ביחידת משמר הסביבה כינרת, הינן על פי דרישות משטרת ישראל: אזרחות ישראלית או מעמד תושב קבע, גברים ונשים מעל גיל 21 ששירתו בצה"ל, שירות חובה במשטרה, שירות לאומי, שירות אזרחי או בעל פטור כחוק, ללא עבר פלילי, בריאות תקינה, ידיעת השפה העברית, עדיפות לבעלי רישיון נהיגה ועוד. באיגוד ערים כינרת קוראים לתושבי האזור בפרט ולכלל אזרחי מדינת ישראל, להגיש בקשה להצטרף ליחידה, לטובת השמירה על אזור הכינרת בהיבטי איכות החיים והסביבה.

לפרטים והרשמה ליחידת משמר הסביבה כינרת:

צחי גביש - מנהל היחידה - אגף מנהלת הכינרת

050-4211118, tsachi@lakekinneret.co.il

עדי ביטון - קצינת מתנדבים תחנת משטרת טבריה

050-5069679



לאחר חמש שנים שחונות הגיע חורף סוער, והסמן הלאומי - מפלס הכינרת מביא תקווה לעם ישראל

"לא מראה נוף הוא ים כינרת / לא פיסת טבע בלבד / גורל עם התלכד בשמו..."
(רחל)

חמש שנים שחונות וקשות עברו על הכינרת. חורף 2013, בו דובר על פתיחת סכר דגניה (המווסת את מי הכינרת לנהר הירדן וים המלח), נראה כמו חלום רחוק ובלתי מושג, אז עלתה הכינרת במעל ארבעה מטרים!

חמש שנים בהן השמש קפחה בשמים וגרמה לאידוי טבעי של מי האגם, הגשמים לא הגיעו, הדאגה צפה ועלתה והמפלס הלך וירד, כשהוא מוריד עמו גם את תחושת התקווה הלאומית, אשר לעולם יהיה המפלס גם סמן של מצב הרוח הלאומי. המפלס שירד חשף רצועות חוף ארוכות. סוכות ההצלה והמצופים, סמני המרחק במים, הורחקו שוב ושוב על ידי צוות רשות הכינרת אל תוך השטח שנחשף, בכל פעם שנסוג המפלס.

הכינרת ממוקמת בבסיס הניקוז של אגן היקוות גדול ששטחו כ-2,730 קמ"ר. הפעילות האנושית והתהליכים הטבעיים המתרחשים באגן היקוות ובכינרת עצמה, משפיעים על המערכת האקולוגית המורכבת של הכינרת ועל איכות המים.

הכינרת אינה רק מקור לאספקת מים, אלא משמשת גם לפרנסה ותיירות, נופש, קיט, שייט, ספורט ימי ודייג, שימושים שלעתים מתקיימים ביניהם ניגודי עניינים.

הצורך לשמר את הכינרת כמקור מים בר קיימא, לצד פיתוח אגן היקוות כולו לרווחת תושביו, מחייב מערכת של ניהול, בקרה, פיקוח והסדרה, שתשכיל לשמור על האיזון הנכון ביניהם וזהו חלק מתפקידו של איגוד ערים כינרת והזרוע המבצעת - רשות הכינרת, בשיתוף רשויות האזור. באגן הכינרת מתגוררת אוכלוסייה של למעלה מ-200,000 נפש, המחולקת בין 29 רשויות מקומיות: שלוש עיריות, תשע מועצות אזוריות ו-17 מועצות מקומיות.

נפח המים בכינרת במפלס המרבי הוא כ-4.3 מיליארד מ"ק, ובמפלס המינימלי (הקו האדום התחתון) כ-3.6 מיליארד מ"ק. אולם הנפח התפעולי שממנו ניתן לשאוב לאספקת מים למשק המים הארצי הוא כ-700 מיליון מ"ק בלבד, זהו הנפח התוחם בין שני הקווים האדומים.

**החורף האחרון היה
אמור להיות יבש כמו
קודמו. כולנו התרגלנו
כבר לחורפים יבשים.
שוב כולם התפללו
לגשם והחורף הזה
הפתיע בגדול**



זרימת הירדן לכינרת.
צילום: שי מזרחי רשות
הכינרת

החורף האחרון היה אמור להיות יבש כמו קודמו. כולנו התרגלנו כבר לחורפים יבשים. שוב כולם התפללו לגשם והחורף הזה הפתיע בגדול. צוות רשות הכינרת הביע סיפוק גדול ממופע החורף המדהים, מהגשמים העזים שמילאו את הנחלים וממאגרי המים שהשקו את המטעים, השטחים החקלאיים ושדות הבר. המצב החזיר ולו במעט את האופטימיות לאנשי רשות הכינרת, רשות המים, החקלאים ולכלל תושבי המדינה, למרות שעדיין חסרים כ-3.5 מטרים למפס העליון של הכינרת.

אושרי ילז, מהנדס אגף ניקוז ברשות הכינרת, אמר: "שטח האחריות שלנו ברשות הכינרת הינו על כל אזור אגן היקוות הכינרת, ממטולה בצפון עד עמק הירדן, כולל כלל מקורות הירדן. כל טיפה שנופלת במרחב ומגיעה לכינרת היא באחריותנו, ואנחנו בתחזוקה שוטפת לאורך השנה. כל ערוצי הניקוז באגן ההיקוות ובנחלים זורמים בחודשיים האחרונים, כפי שלא ראינו בחמש השנים האחרונות. זו שמחה גדולה, קשה מאוד לראות נחל יבש ומפס יורד, והחורף הזה הביא אושר גדול. אנו ברשות ניקוז כינרת אחראים על ההסדרה התקינה והניקוז של הנחלים הזורמים לאגם הלאומי. בשנים האחרונות פעלנו והכנו את ערוצי הנחלים למצב בו יהיו משקעים רציניים, כך שהכול יזרום באופן תקין לכינרת, כאשר המטרה היא לא לאבד מים, שהספיקות בנחלים יהיו גבוהות יותר ובכדי למנוע ולמצער הצפות בשטחים חקלאיים או ביישובים הסמוכים לנחלים. העבודה והפעילות של רשות הכינרת לאורך השנה, להסדרה וניקוז, גורמת לנחלים לקליטה מרבית ומיטבית של המים ולהעברה תקינה של המים אל הכינרת - כל אלו משפיעים על עליית המפס בכינרת".

פנחס גרין, משנה למנכ"ל רשות כינרת אמר, כי מופע הגשמים האחרון עשה טוב על הלב, בפרט אחרי חמש השנים האחרונות שהיו שחונות. גרין מציין, כי המחסור הגדול במים שנגרם עקב השנים הקשות האחרונות, לא ייפתר לצערנו, בחורף אחד גשום. הוא מקווה ומתפלל שהגשמים ימשיכו לרדת. גרין מציין, כי מפס נמוך בכינרת הינו מצב מסוכן שמשפיע לא רק על משק המים, אלא גם על המצב האקולוגי של האגם וסביבתו וכמובן על איכות המים.

"במידה שמתקיימים שינוי והפרה בשווי משקל, מתקיימת במקביל הרעה באיכות המים. המפס הנמוך שנמדד בכינרת היה בדצמבר 2001 והוא עמד על מינוס 214.87, כלומר 1.87 מתחת לקו התחתון, המכונה 'הקו השחור'. בסיום חמש שנות הבצורת, בקיץ האחרון, די התקרבו לקו השחור הזה, כאשר מדד המפס עמד על מינוס 214.66. מזל שבחורף זה הגיע הגשם המבורך", מציין גרין. אין ספק שהגשמים, הזרימות וספיקות הנחלים הנהדרות, הביאו את עשרות אלפי בני ישראל לאזור הצפון ולכינרת, לחזות בפלא שלא נראה כבר חמש שנים: נחלים איתנים וגם אכזבים שזורמים בשצף קצף, נביעות שהפציעו פתאום ממקומות שונים באדמה, זרמי מפלים בלחץ מים אדיר, מאגרים מלאים וכמובן גם כדי לחזות בעליית המפס בכינרת, הסמן הלאומי שהביא שוב תקווה. לקראת סוף עונת הגשמים, הכינרת חצתה את קו המפס האדום התחתון. אין ספק שגשמי הברכה נוסכים בנו אופטימיות לקראת פתיחת עונת הרחצה. ידוע שבימי הקיץ החמים, ישנו תהליך של התאיידות מים מהכינרת. העובדה שהמפס עולה ועוד חצה את הקו האדום, לראשונה מאז אפריל 2017, נוטעת תקווה ומעלה את המורל הלאומי.

הגשמים, הזרימות
וספיקות הנחלים
הנהדרות, הביאו את
עשרות אלפי בני
ישראל לאזור הצפון
ולכינרת, לחזות בפלא
שלא נראה כבר חמש
שנים



לראשונה בהיסטוריה - מי נחל הירמוך מוזרמים לנהר הירדן מצפון לנהריים

אגודת המים בעמק הירדן נרתמה להצלת מורד הירדן והזרימה לתוכו מי ירמוך, אשר נועדו לשמר את המשך פעילות הירדן הדרומי החיונית.

נטעלי מילס

אופיר שפיגל תקשורת

חמש שנות בצורת רצופות באזור צפון הארץ, הביאו את מפלס הכינרת לגובה

נמוך ביותר, עד למצב בו קרקעית נהר הירדן במוצאו מהכינרת הייתה גבוהה ממפלס הכינרת עצמו, מצב כזה אינו מאפשר הזרמת מים מהכינרת לנהר הירדן.

כתוצאה מכך הוקם לפני כשנה סכר במוצא הירדן מהכינרת, וחברת מקורות שאבה בעזרת משאבות, מים מהכינרת לנהר הירדן.

למורד הירדן ישנה חשיבות תיירותית, חקלאית וסביבתית, על כן שמירת מפלס גבוה במורד הירדן אחרי סכר דגניה ההיסטורי, הינה עצומה ומאפשרת למבקרי אתר הטבילה בירדנית לקיים את הטכסים הדתיים, לפארק המים "רוב רוי" לקיים פעילות שיט, לאגודת המים לשאוב ולספק מים לחקלאות באמצעות תחנות שאיבה ולחברת מקורות לאפשר זרימה של מים טובים ואיכותיים במורד הירדן.

השבוע לאחר שנת גשמים ברוכה, עלה מפלס הכינרת לגובה בו ניתן היה לאפשר זרימת מים חופשיים במוצא הירדן מהכינרת. ועל כן ביום ראשון האחרון פורק הסכר הזמני במוצא הירדן ע"י חברת מקורות.

אולם, פירוק הסכר יצר שכבה של בוץ ומשקעים שצריך היה למנוע את זרימתם למורד הירדן, בשל הסכנה לזיהום הנהר ופגיעה אקולוגית בסביבתו. כתוצאה מכך מנעה חברת מקורות את הזרימה למורד הירדן אחרי

סכר דגניה במשך למעלה מיממה. לאור מחסור המים הזמני בערוץ הירדן, התבקשה אגודת המים בעמק הירדן ע"י רשות המים, למצוא פתרון מידי למילוי הירדן, על מנת להבטיח מפלס מים גבוה המאפשר את קיום סביבתו החיונית של הנחל והתלויים בה.

אגודת המים גיבשה פתרון מתוחכם ויעיל, אשר קיבל את אישורה של רשות המים, אשר משמעו הזרמת מים בספיקות של כ-2,000 מק"ש, מנחל הירמוך המצוי במזרחו של עמק הירדן לנחל הירדן המצוי במערבו של העמק.

ככל הידוע לקברניטי אגודת המים, זו פעם ראשונה בהיסטוריה, שמי נחל הירמוך מוזרמים לנחל הירדן מצפון לנהריים ואפילו "זקני עמק הירדן" לא זוכרים מצב כזה.

אריק ראובני מנכ"ל אגודת המים: "אגודת המים בעמק הירדן מרגישה מחויבות גבוהה להציל ולסייע לירדן שלנו ואף יותר מכך מחויבות לאזרחי ישראל בכלל ולתושבי עמק הירדן בפרט. על כן, נרתמה לטובת הפרויקט וגייסה את ההון האנושי והידע המקצועי הנדרש ואף תקצבה את הפתרון מכיסה על מנת להבטיח את פעילותו הסדירה של נהר הירדן הדרומי. אני גאים להיות חלק ממי שאמונים על שמירת מקורות הטבע החיוניים שלנו."



בתמונה משמאל לימין: רונן מטיאס מנהל אחזקה ויאיר רימון מנהל תפעול באגודת המים. צילום: דודו איתן



אל נא תאמר לי שלום... אמור רק להתראות

ראיון פרידה מיו"ר רשות הכינרת - אהרון ולנסי

לאחר עשר שנים בהן כיהן אהרון ולנסי כיו"ר רשות הכינרת, הוא מסיים את תפקידו. נפגשנו לסכם תקופה ולשמוע את דעתו על האזור שכל כך יקר לליבו

על אף שאתה מאוד מוכר בקרב הציבור, משלל תפקידים מרכזיים באזור הגליל העליון, בהם אתה מכהן שנים רבות, אשמח אם תספר מעט על עצמך

תקשורות

נולדתי בליון (צרפת) בשנת 1941. עלינו לארץ ב-1948, שנים אחדות לאחר סיום מלחמת העולם השנייה. עברנו שנתיים בבית עולים בפרדס חנה. כמו לכל העולים הייתה זו גם לנו תקופה קשה, עם זאת מעולם לא באנו בטענות. המצב בישראל היה כזה, שכמיליון ישראלים קלטו בתוך שנתיים כמיליון וחצי עולים חדשים. פשוט עשו את הלא יאמן. לאחר שנתיים בבית העולים עברנו לגור בבאר שבע, בשיכון חדש, שם התגבשה ה"ישראליות" שלי, שאליה שאפתי. באר שבע התגלתה כעיר מתפתחת ומדהימה: היו בה מורים טובים, מדריכים, תנועות נוער וחינוך לאהבת הארץ. הרגשתי כאדם שנולד מחדש. יחד עם זאת, בהתחלה, כמו כל עולה חדש, הייתי בדילמה קשה - המקום לא מוכר, השפה חדשה, התרבות אחרת. היינו ילדים עולים הלוקחים על עצמם תפקידים של מבוגרים מחוסר ברירה, במקום ההורים, מתביישים מעט בהורים ומרגישים מבוכה על כך שלא מכירים את השפה. ברבות הימים נוצר איזון בין הבית והמסלול בחיים. באופן טבעי המשכתי במסלול המקובל אז - מתיכון אל הצבא ולהגשמה חלוצית. כמו רבים מבני דורי נטמעתי בארץ ישראל, בשורשיה ובתרבותה,



צביקה סלוצקי, ח"כ עמיר פרץ, מוטי דותן ואהרון ולנסי. צילומים: רשות הכינרת

עברתי את "המסלול הארץ-ישראלי של החבר'ה הטובים". כקצין צעיר פגשתי את אשתי לעתיד, הגר גולדבלט, הטובה והחכמה, צברית, בת קיבוץ כפר גלעדי. חתונתנו נערכה בקיבוץ כפר גלעדי יחד עם שלושה זוגות נוספים (הוריי היו בשוק). בגיל 28 כבר היינו הורים לארבעה ילדים ובהמשך נולד ילד אחד נוסף לקינוח. כמו שאומרים, התברכנו.

בקיבוץ מילאתי מגוון תפקידים: מנהל מטע אבוקדו, מדריך בכיתות המשק, מרכז נעורים, מנהל המלון, מזכיר קיבוץ (בגיל 35), שתי שליחויות בצרפת ובקנדה, בקיצור, חיים מלאי עניין. בשנת 1985 התמנית למנכ"ל מכללת תל חי. היה זה תפקיד מאתגר עם מגוון אפשרויות לפיתוח יוזמות. הובלתי מהלכים נרחבים לפיתוח ולקידום תהליך האקדמיזציה.

בנובמבר 1991 נבחרתי בבחירות כלליות לראש מועצה אזורית הגליל העליון, תפקיד בו כיהנתי עשרים ואחת שנים. מחויבותי להשפיע ולעשות למען הגליל גרמה לי לוותר על הזדמנויות שנקרו בדרכי, כמו להיכנס למסלול הפוליטי ברמה הארצית. מצאתי דרכים חלופיות לתרום ולפעול ברמה הארצית דרך עבודתי בגליל ועל כך זכיתי להערכה רבה, ציבורית וממלכתית.

מדוע החלטת לפרוש מתפקידך כראש המועצה האזורית גליל עליון?

לאחר 21 שנים בתפקיד מאתגר ומעניין הדורש התמסרות, מיקוד, מנהיגות, יצירתיות ובעיקר המון אנרגיות, המשכתי ופניתי לנושאים אזוריים במטרה לקדם את הגליל המזרחי. הקמנו עמותה לקידום הרפואה, הובלנו להקמת בית ספר לרפואה בצפת, אשכול גליל מזרחי, בו ארבע עשרה רשויות תחת ארגון גג משותף, ועוד הישגים לא קטנים. השנים עברו וחשבתי שבגיל 70 זה מספיק. יש לי את הזכות לסיים בשיא ובכבוד וכך עשיתי. אינני מצטער כלל וכלל שכך נהגתי. אני מודה בכל ליבי לתושבי הגליל העליון על העשייה המשגשגת, על היחס וקבלת הפנים החמה בכל מקום, לאשתי הגר ולי, עד היום, זה פשוט מרגש. כיום אני ממשיך לתרום בהתנדבות, לקידום נושאים חשובים בגליל, בתחומים מגוונים. בחרתי להיות פעיל במקומות בהם אני יכול לתרום מניסיוני.

מתי הצטרפת לרשות הכינרת?

בשנת 2009 פנה אלי צביקה סלוצקי, מנכ"ל הרשות, וביקש ממני לסייע למנשה בן שלמה ז"ל, מעמיעד לעמוד בראש הארגון. מנשה, איש שאני מוקיר ואוהב - משכיל, חכם, יזם ונערץ. למדתי ממנו שנים רבות בנושאי מאגרים (ביוב, מים ועוד נושאים רבים). לימים הוא חלה מאוד, המשיך בתפקידו וממני ביקש לסייע וזה מה שעשיתי. כשהלך מנשה לעולמו החלפתי אותו בתפקיד. ב-2013 עם סיום תפקידי כיו"ר המועצה, המשכתי בתפקיד ברשות כינרת. העבודה ברשות הכינרת פשוט מרתקת.

עבורי היה זה נושא חדש. הכרתי קבוצה מדהימה של אנשים ובראשם צביקה, אדם בעל ראייה מרחבית ויכולת חיבור חזון למעשה, שאין שני לו. איש ביצוע ללא פשרות. תוכניות רבות בתחומים שונים הפכו את הרשות לגוף היוזם ומבצע הרבה יותר מרק פעולות ניקוז, אלא גם פעילות בנושא איכות הסביבה, שימור קרקע, תיירות, חינוך נוער ומבוגרים בנושא טבע, מים, ניקיון והתנהגות לאורכם של נחלי האגן וסביבת הכינרת. ארגון שנותן שרות ומבצע תוכניות עבור ערים, הכינרת ולגופים ירוקים רבים.

ארגון ששותף לפרויקטים ענקיים באדמות החולה ולאורך הנחלים בגליל וכמובן סביב הכינרת. התוצאות ברורות לעין - חלו שינויים מרשימים בשטחים פתוחים ובמרחבי אגן התהוות הכינרת.

כמו רבים מבני דורי, נטמעתי בארץ ישראל, בשורשיה ובתרבותה, עברתי את "המסלול הארץ-ישראלי של החבר'ה הטובים"



אהרון ולנסי עם ח"כ עמיר פרץ
במפגש בחוף דגניה



הפעילות החינוכית מרשימה מאוד. ביקרתי בעשרות בתי ספר וראיתי את פעילות הלימודים ואת תנועת ההתנדבות האדירה ובראשה פעילות הרשויות המוניציפליות ובתי הספר סביב אתרי הטבע שבאזור.

שמחתי להיות חלק מכל זה, ושותף לרעיונות ולהחלטות כה חשובות. כל שבוע הגעתי מתוך עניין ושמחה ואני שמח בחלקי על שניתנה לי ההזדמנות הזו.

מהם הפרויקטים העיקריים שנעשו בשנים האחרונות ברשות הכינרת?

אין ספק שגולת הכותרת היא הפרויקטים הגדולים בכינרת והסובב אותה. פיתוח גדול, ניקיון, פתיחת האגם לאזרחי מדינת ישראל ללא תשלום ולאחרונה מבצע מדהים "כינרת שקטה". לתדהמתי, פרויקט שאיש לא חשב שיצליח, הצליח בגדול. הכינרת היום שקטה יותר, בטוחה יותר, נקייה יותר בזכות איגוד ערים כינרת ובביצוע רשות הכינרת. בפועל, אזרחי ישראל מצביעים ברגליים וחוזרים אל הכינרת בהמוניהם.

פרויקט החולה, האחזקה המורכבת של עשרות התעלות, השטחים הפתוחים, אתרי התיירות ועוד. אחזקת הנחלים הזורמים באזורנו ובראשם הירדן. הניקוז והטיפול בהם, פיתוח אזורי בילוי ונופש. רשות הכינרת פרטנרית מרכזית בכל הקורה.

בקיצור, כשכבר נראה לי שיש הכל, אז שוב מגיעות יוזמות חדשות ואנרגיות בלתי פוסקות. ניתן להבין מדבריי, שאני בארגון כמעט עשר שנים, מלא שמחה וגיל, לא פלא שיש הרוצים להחליף אותי, וזה טוב. שמחתי שניתנה לי ההזדמנות להשתתף בבריטל, בכנס שפרופסור דן לבנון והפרופסור אורי מר-חיים זימנו לי. הרצתי בפני רבים על רשות הכינרת ועל ישראל כאימפריית מים, מה שהדהים אותי ואת השומעים, עד כמה אנחנו "גדולים". אין ספק שהרשויות המקומיות, רשויות הטבע ובתי הספר מייצרים בעזרת רשות הכינרת, "רשת חינוך" אזורית אדירה, בה מתבצעת עבודה מצוינת בתחום החינוך והשימור. לפנינו עדיין דרך ארוכה, למאמץ משותף בתחומי השימור, התיירות, הניקוז והטיפול במרחבים היפים שהטבע נתן לנו במתנה. אני מכיר את החבורה הנהדרת והמובילה של הרשויות המוניציפליות. הם השותפים הגדולים למה שיקרה בהמשך באזורנו. יש עדיין לעשות הרבה והכל תוך שמירה על האיזון שבין פיתוח ושימור. איזון שזקוק לתכנון נכון, לתבונה וללב רגיש.

נשמח לקבל תובנות מתקופת כהונתך כראש המועצה האזורית הגליל העליון לטובת ראשי הרשויות החדשים ואלו הממשיכים קדנציה

(צוחק) אני ממש לא צריך להציע לראשי הרשויות מה לעשות. הם נבונים, מנוסים ויודעים. כמובן מי שמעוניין אני עומד לרשותו. תמיד אשמח ליעץ ולהעניק מניסיוני ומהידע שצברתי. אני באמת סומך עליהם. יש כאן אנשים טובים שמנהלים, ולכן שיתוף הפעולה הוא שם המשחק. אולי הדבר היחיד שאני מוכן לומר ולציין כעצה לכולנו הוא, שתפקידו העיקרי של ראש רשות (בעיניי) הוא לגרום לאנשים שבאחריותנו קצת יותר שמחה ואושר ולזכור שגם ראש רשות הוא בסך הכל בן אדם, בשר ודם.

מה נוכל לאחל לך?

בריאות! עם השאר אסתדר.

מחויבותי להשפיע
ולעשות למען הגליל
גרמה לי לוותר על
הזדמנויות שנקרו
בדרכי, כמו להיכנס
למסלול הפוליטי ברמה
הארצית



עין גואיזה

זכות הטבע למים*

”כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֶךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נַחְלֵי מַיִם עֵינֹת וְתַהֲמֹת יִצְאִים
בְּבִקְעָה וּבְקָר (דברים, ח, ז).

ארץ ישראל נתברכה בשפע מעיינות ונחלים הבוקעים בהרים ובעמקים, הזורמים אל הים התיכון במערב, ואל נהר הירדן, הכינרת וים המלח - במזרח. במשך אלפי שנות התיישבות בחבל ארץ זה מצא לו האדם מקום משכן ליד מקורות המים הטבעיים וניצל אותם לקיומו, תוך שמירה על איזון המערכות הטבעיות, ובעיקר אלו המתקיימות על המים. בתקופת ממלכות ישראל, ואחר כך - כאשר

הלל גלזמן**

היוונים והרומאים בנו את עריהם הגדולות - נבנו מפעלי הטיית המים הגדולים הראשונים בארץ ישראל, בהם: מפעל המים של ירושלים, אמות המים לקיסריה, אמות המים לעכו, לציפורי ועוד. בתקופה ההיא הובלו המים, בעיקר לשתייה, ממקור המעינות הגדולים והמתוקים כדי לספק את צרכי תושבי הערים, בעוד החקלאות התבססה על גידול בוסתנים, שהושקו בתעלות ישירות מהמעיינות, ואילו רוב גידולי השדה היו גידולי בעל. המערכת הטבעית של המעינות והנחלים לא נפגעה כתוצאה משימושי האדם, שידע לשמר את מקורות המים ולנצלם לקיומו בצורה מאוזנת עם הטבע.

השינוי הגדול בשימושי המים החל עם פרוץ המהפכה התעשייתית בסוף המאה ה-19. המצאת מכונות הקיטור ואח"כ החשמל, אפשרו לאדם להוביל מים למרחקים גדולים ולשאוב אותם לגבהים, אל מקומות היישוב העירוניים ההולכים וגדלים, ולצדם תעשייה וחקלאות המתפתחים בקצב מהיר ביותר. תהליך זה לא פסח כמובן גם על ארץ ישראל. במהלך כמאה שנות פיתוח של ההתיישבות בישראל יובשו מרבית שטחי הביצה, הוטו מקורות מי הנחלים ונתפסו מרבית המעינות בארץ.

פיתוח מואץ של כושר שאיבה באגני מי התהום הטבעיים ובמאגרים העל-קרקעיים, והגדלת כושר האיגום, הביאו למצב של יכולת ניצול מים, גבוהה מהיקף המילוי השנתי החוזר שלהם מהגשמים. מצב זה הוביל עד מהרה לייבוש קבוע של מקורות מים על ידי שאיבתם, עוד לפני שהגיעו לשפיעה טבעית. במהלך תקופה זו יובשו בפועל 97% משטחי בתי הגידול הלחים בארץ והפכו לשטחי

* זהו עדכון עכשווי
למאמרי שיצא בכותרת
זהה בתחילת שנות ה-2000,
ופורסם מעת לעת עם
עדכונים.

** מנהל מדור ניטור נחלים
רשות הטבע והגנים



מעיינות הבניאס.
צילומים: הלל גלזמן

חקלאות ולשטחים מבונים.

בתי גידול לחים שרדו בעיקר בגנים לאומיים ובשמורות טבע מוכרזות, ושטחם הכולל מגיע לכ־8,500 דונם, שהם כ־3% בלבד משטחם המקורי. נחלי הארץ יובשו עקב שאיבת מקורותיהם ורובם הפכו לתעלות שפכים מזהמות - בהן אין חיים כלל. במעט מהנחלים נותרה זרימה טבעית. כך למשל, ב'ארץ פלגי מים' זורמים מימי מקורות הירדן - הבניאס, הדן והחצבאני - באפיקי הנחלים אל הירדן ההרי ואל הכינרת, לאחר שחלקם הוטו בראשי הנביעות. המים מנוצלים כמובן במערכת הארצית, לאחר שעברו את ערוצי הזרימה הטבעיים. בנחלים בודדים נותרה זרימה חלשה ממקור מעיינות שלא אוחזו לניצול, כדוגמת עין טמיר בנחל כזיב ומעיינות נחל בצת, אך אלו מנוצלים במורד קטעי הזרימה הקצרים בנחלים.

לאור המצב הקשה במקורות המים הטבעיים - רשות הטבע והגנים פיתחה בשיתוף עם רשות המים, מאז שנות ה־70 של המאה הקודמת, מערכת של הקצאות מים לגנים ולשמורות, במטרה לשמר את הטבע האקוטי שנותר בבתי הגידול הלחים.

בשנת 2004, ביוזמת רשות הטבע והגנים, רשות המים, משרד הגנת הסביבה ועוד גופים שתמכו בכך, שונה חוק המים כך שהטבע הפך לצרכן מים לגיטימי, ורשות המים מחויבת לספק כמויות מים באיכות ובכמות נדרשת לקיום מערכות טבע ונוף.

מטרתן של ההקצאות היא בראש ובראשונה "לשמר מצב קיים" ולמנוע פגיעה נוספת בנחלים, ובמקומות בהם ניתן להחזיר מים טבעיים ולשפר את הזרמת המים לטבע. כך הושגו הסכמים לחלוקת מי נחל הדן בצפון, שחרור המעיינות התפוסים ברמת הגולן, הבטחת הזרמת המים בנחל כזיב, ועוד. יש להמשיך ולפעול להסדרת הקצאות מים לשמירת טבע עבור אותם נחלים, מעיינות ובתי גידול אקוטיים שחסרים עדיין הקצאות.

להלן הנחלים ובתי הגידול הלחים העיקריים באגן היקוות הכינרת, שיבשו ונפגעו עקב ניצול יתר של מקורות המים בשבעים השנים הראשונות מאז קום המדינה, ובצדם תיאור הפעולות הנעשות כיום לשיפור המצב.

• מקורות הירדן

בנחל דן נותרה זרימה חופשית רק בק"מ הראשון של הנחל, בתחום שמורת 'תל דן', וגם זאת לאחר שהוטו 30% מהמים כבר מראש המעין. למורד פלגי הדן, המסתעפים ליד הקיבוצים דן ודפנה ומתחברים במורד זרימתם לאפיקי הבניאס והחצבאני, נותרו רק 15% מכמות המים, כאשר כל השאר מוטים לחקלאות ולצרכים ביתיים. דומה לכך המצב גם בנחל חרמון (הבניאס); ואילו בנחל שניר (החצבאני) המים מוטים על ידי חקלאים לבנונים עוד מקטע הנהר שליד מקורותיו, בחצביה

**שנת 2004, ביוזמת
רשות הטבע והגנים,
רשות המים, משרד
הגנת הסביבה ועוד
גופים שתמכו בכך,
שונה חוק המים כך
שהטבע הפך לצרכן
מים לגיטימי**



שבלבנון. במצב זה המערכות האקולוגיות מצטמצמות לאפיקים צרים יותר בהם זורמים פחות מים, וכך הן נפגעות ואינן יכולות לקיים את החי והצומח שלהן. רשות הטבע והגנים פעלה בעשור האחרון, בשיתוף רשות המים, לשיפור המצב בנחלי מקורות הירדן על ידי ביצוע שינויים במערך הטיית המים על ידי הצרכנים, כך שכיום נותרים יותר מים לזרימה חופשית במעלה שמורת נחל דן, בעוד הצרכנים מקבלים את מימיהם במורד הנחל. לשמורת נחל עיון מוזרמים מים בעונת הקיץ על מנת לחזור ולקיים בה את רצף זרימת המים הנחוץ לשימור המערכת האקולוגית.

• שמורת החולה

בשמורת החולה מתקיימים שרידי ביצות החולה, שיובשו בשנות ה-50, על ידי שאיבת מי נהר הירדן דרך התעלה המערבית, אל גופי המים של השמורה. עד שנת 2007 סופקו לשמורה מים שוליים ומזוהמים מבריכות הדגים, ממי ניקוז חקלאי ועודפי מי קולחין מצפון העמק, שהכילו ריכוזים גבוהים של מזהמים שגרמו לשינויים אקולוגיים נרחבים בבתי הגידול הטבעיים בשמורת החולה. המחסור החמור במים בשנות ה-80 וה-90 של המאה הקודמת גרם לירידת מפלסי המים באגם המרכזי ובגופי המים שמסביבו, עד כדי ייבוש של 75% מכלל השטחים הלחים שבשמורה, בבצורת של השנים 1999-2001. במצב זה נפגעו מרבית בעלי החיים במים, בהם דגים, חלזונות, סרטנים ועוד. גושים גדולים של צמחיית גדות, בעיקר הקנה והגומא, השתלטו על שטחי המים המיובשים ודחקו משם את המינים המיוחדים שגדלים בדרך כלל בתוך המים, בהם הנופר הצהוב ואירוס ענף.

ב-15 השנים האחרונות חל מהפך באספקת המים לשמורה, במסגרת שינויים במערכת אספקת המים לחקלאות בעמק החולה ופעולות למניעת זיהום הכינרת, אותן בצעה רשות המים. במצב החדש שנוצר, השמורה מקבלת מים באיכות טובה מנהר הירדן, שהיה בעבר מקור המים הטבעי לביצות ולאגם החולה, תוך הבטחת מכסות מים נאותות על ידי רשות המים, לקיום כל בתי הגידול שבה.

• נחל עיון ומעיין עיון

אלו היו בעבר מקורות המים הטבעיים העיקריים של אגם החולה ושל שמורת החולה מאז ייבוש הביצות והאגם, אולם עקב שאיבת יתר של מים לשתייה ולחקלאות באקוויפר המזין את המעיין, הוא יבש לחלוטין ובמקביל גם נחל עיון יבש. מימי המעיין החמימים (21 מעלות צלסיוס) היו קריטיים לקיום דגי האמנון הייחודיים לחולה בתקופת החורף. עם שיפור ושינוי מערכת אספקת המים לשמורת החולה בשנים האחרונות, מתקיימת כיום הזרמה של מי קידוח עיון לנחל עיון במקום המעיין שחרב, וגם נחל עיון שב להיות איתן. מים אלו מסייעים בשיקום המערכת האקולוגית בנחל ובשמורת החולה עצמה.

• רמת הגולן

ברמת הגולן נובעים עשרות מעיינות שמימיהם מקיימים זרימה איתנה בנחלים הגדולים, כגון: גילבון, משושים, יהודיה, דליות, אל על ועוד. אחרי 1967 עם תחילת ההתיישבות בגולן נתפסו המעינות הגדולים לטובת מי שתיה וחקלאות, בהם: תנוריה, קצביה, צנובר, חושניה, עליקה ועוד. עבור חלק מהמעיינות נעשו הסדרים לחלוקת מים בין צרכי הטבע לבין צרכי התושבים, וכך נשמרו המערכות האקווטיות בנחלים. עם הקמת מאגרי השיטפונות בגולן בשנות ה-80 הוסכם שהמעיינות ישוחררו לטבע ומימיהם לא יתפסו לחקלאות. רוב המעינות הגדולים בגולן אכן שוחררו לזרימה טבעית בנחלים. רצף שנות הבצורת האחרונות הביא לירידה של עשרות אחוזים בשפיעת המעינות ובשל כך גם להיחלשות הזרימה בנחלים. אנו סבורים שאחת הסיבות להתפרצות מחלת ה'עכברת' בנחלי הגולן בקיץ 2018 קשורה בזרימת המים המועטה בנחלים, אשר הביאה לתחלופת מים איטית ולמים עומדים בקטעי נחלים עם עליית טמפרטורת המים עקב כך. הגשמים המרובים והשיטפונות בחורף הנוכחי מביאים לניקוי הנחלים ולהעשרת מי התהום ועליית השפיעה במעינות.

• הכינרת

הורדת המפלסים בכינרת, שנגרמה עקב מצוקת מחסור מים קשה במחזורי הבצורת של שנות ה-80 וה-90 של המאה שעברה ושנמשכת למעשה עד היום - גרמה לייבוש כל שטחי הביצה בבקעת הבטיחה ולאובדן הלגונות ובתי הגידול הביצתיים שסביבם. בשנות הבצורת הקשות 1998-2001, וכן במחזורי הבצורת 2006-2011 ו-2014-2018 כאשר המפלס ירד אל מתחת ל-214.00 מ' (שהוא נמוך ב-5.0 מ' מהמפלס המרבי) קווי החופים נסוגו מאות מטרים אל תוך שטח האגם המתייבש. במצב זה, בשטחים היבשים משתלטים צמחים שלא גדלים כאן בדרך כלל, ובהם בעיקר עצי האשל, שיצרו יער מפותח המשנה את כל בית הגידול. אפיקי הנחלים הגדולים - המשושים, היהודיה והדליות, הירודים אל הכינרת מהגולן - הפכו לערוצים קטנים, שרוחבם הצטמצם מ-30-50 מ' בעבר למטרים בודדים בלבד. בהעדר זרימת מים, צמחיית הגדות משתלטת על שטח הנחל המצומצם.



מפל עיון

כיום נותרים יותר מים לזרימה חופשית במעלה שמורת נחל דן, בעוד הצרכנים מקבלים את מימיהם במורד הנחל



השביל התלוי בבניאס.
צילומים: הלל גלזמן



נחל דן

כך למשל, המדד הזוחל והשנית המתפתלת מונעים מאצות, נהרניות וצמחיית מים טבולה נוספת להתפתח במים.

דגי האמנון, שלהם חלק חשוב בשמירת מאזן האצות באגם, נוהגים להתרבות במים הרדודים והשקטים של הלגונות ואפיקי הנחלים שבבטיחה, אולם, כאשר ירד המפלס בצורה כה קיצונית כמעט ולא היה שטח לבניית גומות ההטלה והדגירה שלהם בעונת האביב, כך שסכנת חוסר ריבוי טבעי איימה עליהם.

המצב האקולוגי הקשה הדליק גם נורת אזהרה אדומה בפני סכנות צפויות לאיכות המים במידה שמצב של מפלסים נמוכים ימשך לאורך שנים. התרעות המדענים והאקולוגים בנושא זה הם שהביאו, בין השאר, להחלטות מחודשות במשק המים - לפעול בעתיד בכיוון של תפעול הכינרת במפלסים גבוהים יותר. עם כניסת משק המים לעידן ההתפלה הופסקה הזרמת מי הכינרת במוביל הארצי למרכז הארץ. שאיבת המים מהכינרת נמשכת לטובת העיר טבריה, יישובי עמק הירדן ולממלכת ירדן לפי הסכם השלום. תקוותנו, שגשמי החורף הנוכחי יתרמו לעלייה משמעותית במפלסי האגם ולהתאוששות בתי הגידול בבטיחה ובחופים סביבו.

• נהר הירדן הדרומי

נהר הירדן, גדול נהרות ארץ ישראל - נזכר בתנ"ך במספר רב של פסוקים, כמו: "הירדן יסב לאחור", "כאריה יעלה בגאון הירדן". בעבר, הירדן משך את מימיו בזרימה איתנה וחזקה, מהכינרת עד לים המלח, כשהוא ניזון מיובלים רבים ובהם נהר הירמוך היורד ממזרח הגולן ומהרי הגלעד. בגדות הנהר האיתן התקיימה מערכת אקולוגית אקוטית עשירה במיוחד, שהפגישה מיני צמחים ובעלי חיים רבים, שחלקם הגיעו מהדרום החם יותר וחלקם מהצפון הקר. בגלל רצף המאורעות ההיסטוריים באזור זה, הירדן נהייה בעל חשיבות דתית גדולה לכל הדתות ולעמי עולם רבים.

מאז שנחסם מוצא הירדן מהכינרת בסכר דגניה, לטובת מפעל החשמל בנהריים בתחילת המאה ה־20 ובהמשך לטובת המוביל הארצי, ומאז שנחסם הירמוך על ידי ממלכת ירדן - כל שנותר לזרום באפיק הנהר אל ים המלח הוא מימי המעיינות המלוחים, המוטים מצפון הכינרת, ומימי הביוב של טבריה ויישובי עמק הירדן. הנהר הפך לתעלת ביוב מצחינה ומתקיימים בו רק מעט מינים שיכולים לשרוד בתנאי חוסר חמצן וריכוזי מזהמים גבוהים. רוב המינים שפארו בעבר את גאון נהר הירדן הדרומי, ובהם עופות המים הנוודים, ציפורי השיר בעצים והלוטרות שבמים, נעלמו ואינם.

מאז תחילת שנות ה־2000 מתבצעות עבודות לסילוק השפכים הזורמים לנהר, לטהרם ולהשיבם לחקלאות. בשנת 2014 הופעל מכון טיהור שפכים הקולט ומטהר את שפכי טבריה ויישובי עמק הירדן, אולם הקולחים המטוהרים עדיין מוזרמים לנהר ולא מנוצלים בחקלאות. על פי תוכנית חדשה לשיקום נהר הירדן בשיתוף רשות הטבע והגנים, רשות המים, רשות ניקוז ונחלים כינרת והמשרד להגנת הסביבה, החל מקיץ 2013 מוזרמים כ־10 מליון מ"ק מי כינרת במורד סכר אלומות לטובת שיקום נהר הירדן. מים אלו מוהלים את המזהמים שעדיין נותרו בנהר ובכך מיטיבים עם המערכת האקולוגית שבו.

**אנו סבורים שאחת
הסיבות להתפרצות
מחלת ה'עכברת' בנחלי
הגולן בקיץ 2018
קשורה בזרימת המים
המועטה בנחלים**



שני מינים נוספים של חלזונות פולשים נתגלו בשנתיים האחרונות בכינרת

המינים המקומיים של רכיכות המים המתוקים בישראל הם בין בעלי החיים המאוימים ביותר, בעיקר עקב העלמות בתי הגידול שלהם ודחיקתם על ידי מינים פולשים.

מאז נובמבר 2017 נמצאו בכינרת שני מינים של חלזונות פולשים, וזאת בנוסף למין פולש שהופיע כבר באמצע שנות ה-2000, התפרש והתרבה באגם כולו, והפך למין השליט באגם. הראשון מבין הפולשים החדשים, פירגופורוס *Pyrgophorus sp*. הוא חילזון זעיר שמקורו באיים הקריביים ונמצא מאז שנות ה-2000 בכמה מנחלי החוף של ישראל ובעמק המעינות. פרטים בודדים שלו נצפו לראשונה בכינרת - בחוקוק ובגינוסר, בנובמבר 2017, ואחר כך שוב בחלק מדגימות הניטור בחופים המערביים של הכינרת, במספרים קטנים ובינוניים (מקסימום של 90 פרטים למ² בגינוסר ב-2 במאי 2018). מעט ידוע על הביולוגיה שלו ועל פוטנציאל הפגיעה שלו במערכת האקולוגית של הכינרת.

תמר זהרי, דוד קמינגס, בני סולימני

המעבדה לחקר הכינרת, חקר ימים ואגמים לישראל

מטרידה עוד יותר הופעתו של מין פולש שלישי, *Tarebia granifera* המוכר כמין פולש במקומות רבים בעולם, עם פוטנציאל לנזק עקב העברת טפילים שפוגעים בדגים ובבני אדם. מין זה, שנמצא לראשונה בישראל ב-2006 בעמק המעינות, נצפה לראשונה בכינרת בדיגום של נובמבר-דצמבר 2018 (גינוסר: 43 פרטים למ² בעומק

0.4 מ'; חוקוק: 13 פרטים למ2 בעומק 0.4 מ'). בין הפרטים היו צעירים ובוגרים, דבר המעיד על אוכלוסייה שמתרבה. מינים פולשים אלו דוחקים את המינים הטבעיים של הכינרת. מתוך חמישה מינים מקומיים שאכלסו את חופי הכינרת בעבר הרחוק ודווח עליהם בשנות ה-70 - אחד נעלם, אחד נדיר ביותר ושלושה שהיו נפוצים מאוד בעבר הפכו לנפוצים הרבה פחות עד נדירים. הופעה והשתלטות של מינים פולשים, והעלמות מינים מקומיים שחיו באזור מעל מיליון שנים הן תופעות המעידות על המשך מגמת הפחתת יציבותה האקולוגית של הכינרת, הפוגעות במגוון הביולוגי של האגם וכנראה גם במארג המזון, ולכן הן צריכות להיות מקור לדאגה.

הרכיכות בכינרת קיבלו עד כה יחסית מעט תשומת לב מחקרית. בעבר לא נעשה ניטור שלהן ואין בידינו נתוני רקע להשוות לנתונים הנאספים כיום, אפשר רק להסתמך על עדויות בכתב כמו "נמצאו בהמוניהן על כל אבן וסלע". המינים המקומיים של רכיכות המים המתוקים בישראל הם בין בעלי החיים המאוימים ביותר, בעיקר עקב העלמות בתי הגידול שלהם ודחיקתם על ידי מינים פולשים (מילשטיין וחובי 2012). בכינרת קבוצת הרכיכות מיוצגת על ידי חלזונות וצדפות. בשנות השבעים של המאה הקודמת תוארו בכינרת חמישה מיני חלזונות (טבלה 1), חלקם אנדמיים, כולם נמצאו בגופי מים מתוקים באזור מאז הפלייסטוקן התחתון, לפני כ-1.5 מיליון שנה (Tchernov 1975, Serruya 1978). ארבעה מינים תוארו כנפוצים מאוד בשנות השבעים של המאה הקודמת: מגדלית הנחלים *Melanoides tuberculata*, סהרונית הירדן *Theodoxus jordani*, שחריר מצולע *Melanopsis costata*, ביתיניה זעירה *Bithynia phialensis* (טבלה 1).

טבלה 1. מיני החלזונות בכינרת, בית הגידול הטיפוסי להם בכינרת, סיווגם כמין מקומי או פולש, ומצבם העכשווי.

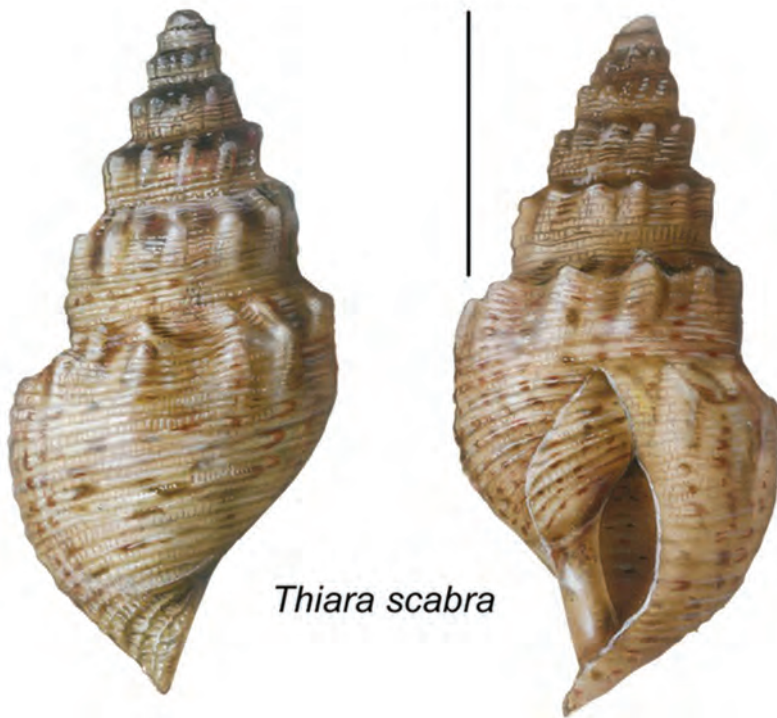
שם עברי	שם לטיני	בית גידול - סוג התשתית	מקומי/פולש	מצב עכשווי
ביתיניה זעירה	<i>Bithynia phialensis</i>	אבנית	מקומי	בסכנת הכחדה
קרינית הירדן	<i>Falsipyrgula barroisi</i>		אנדמי לכינרת ונחלים במערכת הירדן	כנראה נכחד*
מגדלית הנחלים	<i>Melanoides tuberculata</i>	דקת גרגר	מקומי	בסכנת הכחדה
שחריר מצולע	<i>Melanopsis costa</i>	אבנית	מקומי	בסכנת הכחדה
סהרונית הירדן	<i>Theodoxus jordani</i>	אבנית	מקומי	נפוץ
-	<i>Pyrgophorus sp.</i>	דקת גרגר	פולש	תפוצה מוגבלת בצפון-מערב הכינרת
-	<i>Tarebia granifera</i>	דקת גרגר, אבנית, מופרת**	פולש	בשלבי התבססות אוכלוסייה ראשונים
-	<i>Thiara scabra</i>	דקת גרגר ואבנית	פולש	מין שליט

* לא נמצא אפילו פרט אחד מאז תחילת הניטור ב-2012
 ** בית הגידול לפי Ben-Ami et al, 2006, Appleton et al, 2009

מין חמישי, אנדמי לכינרת ולמערכת הירדן, קרינית הירדן *Falsipyrgula barroisi* (previously *Pyrgula barroisi*), היה פחות נפוץ. מאז ירידת המפלס הקיצונית של 2001 צפיפותם של חלזונות מקומיים אלו ירדה באופן קיצוני. ב-2007 התגלה לראשונה בכינרת חילזון פולש, *Thiara scabra*, ממשפחת ה-Thiaridae (Meinins & Meinis 2008) בשנים 2009-2010 עקבנו אחרי התפשטותו בכל האגם והפיכתו למין השליט שדוחק את מיני החלזונות המקומיים (Heller et al 2014).

בעקבות הופעתו של מין פולש זה התחלנו ב-2012 בניטור שגרתי של חלזונות וצדפות פעמיים בשנה, בתקופת מפלס המינימום ושוב בתקופת מפלס המקסימום, בחמש תחנות: חוקוק, גינוסר וחמי טבריה בצד המערבי, ובשיטים וגופרה בצד המזרחי של הכינרת. בכל תחנה מתבצע דיגום בשלושה עומקים: 0.4 מ' (דיגום מהחוף), 2.5 מ' (דיגום בצלילה מסירה), סה"כ 15 נקודות דיגום לעונה. הדיגום מתבצע על ידי איסוף לדלי של התשתית (אבנים, חול, טין) מ-10 משבצות אקראיות של 20x20 ס"מ, סינון על רשת לסילוק חומר דק הגרגר, ואיסוף, זיהוי וספירה של כל החלזונות והצדפות. כשריכוזי החלזונות גדולים נספרת תת-דגימה שקולה. התוצאות מדווחות

הופעה והשתלטות של מינים פולשים, והעלמות מינים מקומיים שחיו באזור מעל מיליון שנים הן תופעות המעידות על המשך מגמת הפחתת יציבותה האקולוגית של הכינרת, הפוגעות במגוון הביולוגי של האגם וכנראה גם במארג המזון



Thiara scabra



איור 1. משמאל: החלזון הפולש, *Thiara scabra*. אורך קו הייחוס - 0.5 ס"מ. מימין: מצבור קונכיות בחוף שיטים, כינרת, פברואר 2019. הקונכיות שצבען חום בהיר או כהה, כולן של *Thiara scabra*. רק פרטים בודדים, לבנים, הם של קונכיות מהמינים הטבעיים לכינרת.

כמספר פרטים למ².

ממצאי הניטור העידו שמאז תחילת המעקב השוטף ב-2012 - טיארה, המין הפולש, מהווה מעל 90% מכלל החלזונות בכינרת. מין זה התרבה בממדי ענק והתפשט לכל חלקי האגם למעט המים העמוקים. בעומקים של 2.5 ו-5 מ' הריכוזים שלו מגיעים במקרים רבים לריכוזים עצומים של עשרות אלפי פרטים למ². קרקעית האגם במקומות כאלו מכילה בעיקר חלזונות חיים ומתים, כמעט ללא גרגרי חול ביניהם. צפיפות עצומה זו נצפית גם במצבורי קונכיות שנשטפים לחוף (איור 1). באשר למינים הטבעיים - הקרינית נעלמה לחלוטין. ביטיניה הפכה לנדירה ביותר, כמעט ונעלמה. צפיפות שלושת המינים הטבעיים הנוספים, שחריר, מגדלית, וסהרונית, פחתה מאוד. הדבר מתבטא בכך שחציון הריכוזים שנמדדו עבור שחריר, מגדלית וסהרונית בשנים 2012-2017 בכל נקודות ותאריכי הדיגום, היה 0 פרטים למ². במילים אחרות, עבור כל מין משלושה מינים טבעיים אלו שהיו נפוצים מאוד בעבר, לא נמצא אפילו פרט אחד ביותר מחצי מ-180 הדגימות (12 עונות דיגום 15 x נקודות דיגום בכל עונה). לעומתם, החציון עבור המין הפולש, טיארה, היה 92 פרטים למ². כלומר, בחצי מהדגימות נצפו לפחות 92 פרטים למ². גם ערכי המקסימום מצביעים על אותה תופעה: עשרות אלפי פרטים למ² של טיארה לעומת עשרות עד מאות בודדות של פרטים בכל המינים האחרים. במילים אחרות, מין אחד כנראה הוכחד, לפחות 3 מתוך 4 המינים הטבעיים שנותרו בכינרת נמצאים בסכנת הכחדה.

על רקע מצב עגום זה אנו מדווחים בזאת על פלישה בשנתיים האחרונות של שני מינים נוספים של חלזונות זרים לכינרת: בנובמבר 2017 מצאנו בחוף גינוסר ובחוף חוקוק חילזון השייך לסוג פירגופורוס *Pyrgophorus* sp. (טבלה 1, איור 2). זהו חילזון זעיר, שאורכו כ-5-7 מ"מ. זיהויו קל בגלל נוכחות רכסים ספירליים על הקונכיה, עם זיזים לאורך אחד הרכסים (מילשטיין ושות' 2012, איור 2). מקורו של מין פולש זה באיים הקריביים, הוא נראה לראשונה בישראל בתחילת שנות ה-2000. עד 2011 דווח על אוכלוסיות שלו בכמה מנחלי החוף ובתעלות עמק המעינות (מילשטיין ושות' 2012), לא בכינרת. ב-19 לנובמבר 2017 ראינו אותו לראשונה בחוף גינוסר, בו נמצאו פרטים אחדים של המין בכל אחד משלושת עמקי הדיגום. למחרת נמצאו שלושה פרטים נוספים בחוף חוקוק בדיגום בעומק 5 מ' אך לא בעומקי הדיגום האחרים. ב-2018 הוא נמצא שוב, בריכוזים של פרטים בודדים עד מקסימום של 90 פרטים למ² בגינוסר, בחוקוק, ובחמי טבריה (7 פרטים למ²). הוא לא נמצא כלל בחופים המזרחיים. כלומר, בשלב זה התפשטותו מוגבלת ואיטית. הנק מיינים (תקשורת

על רקע מצב עגום זה אנו מדווחים בזאת על פלישה בשנתיים האחרונות של שני מינים נוספים של חלזונות זרים לכינרת

**הופעתם של שני מינים פולשים
נוספים מבשרת רעות: היא מעידה
על מצבה העדין והרגיש של
הכינרת כמערכת אקולוגית, ושל
מארג המזון שבה, הנתון כיום
לטלטלות ושינויים קיצוניים**

בע"פ) העלה השערה שהחילזון הגיע עם חסת המים (*Pistia stratiotes*), מין פולש של צמח מים שהתרבה מאוד בשפך נחל צלמון לכינרת בקיץ 2013. ב-9 בדצמבר 2018 נצפה לראשונה במים הרדודים של חוף גינוסר חילזון ממין זר שלישי שמקורו במזרח הרחוק, *Tarebia granifera* Lamarck 1816 (איור 2) ממשפחת Thiaridae, אליה שייכים גם הטיארה והמגדלית (גינזור: 43 פרטים למ² בעומק 0.4 מ'; חוקוק: 13 פרטים למ² בעומק 0.4 מ'). בין הפרטים היו צעירים ובוגרים, דבר המעיד על אוכלוסייה שמתרבה. מין זה מוכר כמין פולש בצפון אמריקה, דרום אמריקה ובאפריקה. בדרום אפריקה דווח על ריכוזים של עשרות אלפי פרטים למ². המין גדל במים שפירים עד מליחים, ויכול לשרוד תקופות של עד שבועות במי ים או אפילו בסביבה לחה ללא מים על ידי התחפרות בחול (Appleton et al. 2009). בכך, עליית המליחות בכינרת נותנת לו יתרון על מינים הרגשים לשינויי מליחות. הוא משמש כמנקה ביולוגי בתעשיית האקווריומים וכנראה כך התפשט בעולם, אולי גם הגיע כך לישראל, בה דווח לראשונה על הופעתו ב-2004 (Ben-Ami 2006). המין מוכר כפונדקאי של תולעים טפילות מקבוצת הטרמטודה הגורמות לתחלואה בבני אדם ובדגים. במהלך הדיגום הקרוב במאי 2019 נברר אם תפוצת החילזון התרחבה ואם מספר הפרטים הנצפים עלה.

עתידם של שני המינים הפולשים החדשים לא ידוע: לא ברור אם יתרבו בדומה לטיארה, איזו השפעה תהיה להם על מארג המזון, האם תהיה להם השפעה מזיקה על בני אדם או דגים עקב היותם נשאים של טפילים, האם יהיו להם טורפים מקומיים. סביר שאם יתרבו הם יתרמו לדחיקה נוספת ועד להכחדה מוחלטת של מיני החלזונות הטבעיים לכינרת. הופעתם של שני מינים פולשים נוספים מבשרת רעות: היא מעידה על מצבה העדין והרגיש של הכינרת כמערכת אקולוגית, ושל מארג המזון שבה, הנתון כיום לטלטלות ושינויים קיצוניים.

ספרות:

מילשטיין ד, מיניס ה, ריטנר ע. 2012. מדריך שדה לרכיכות המים הפנימיים של ישראל. הוצ' רט"ג.

Appleton CC, Forbes AT, Demetriades NT. 2009 The occurrence, bionomics and potential impacts of the invasive freshwater snail *Tarebia granifera* (Lamarck, 1822)(Gastropoda: Thiaridae) in South Africa. Zoologische Mededelingen. 83:525-536.

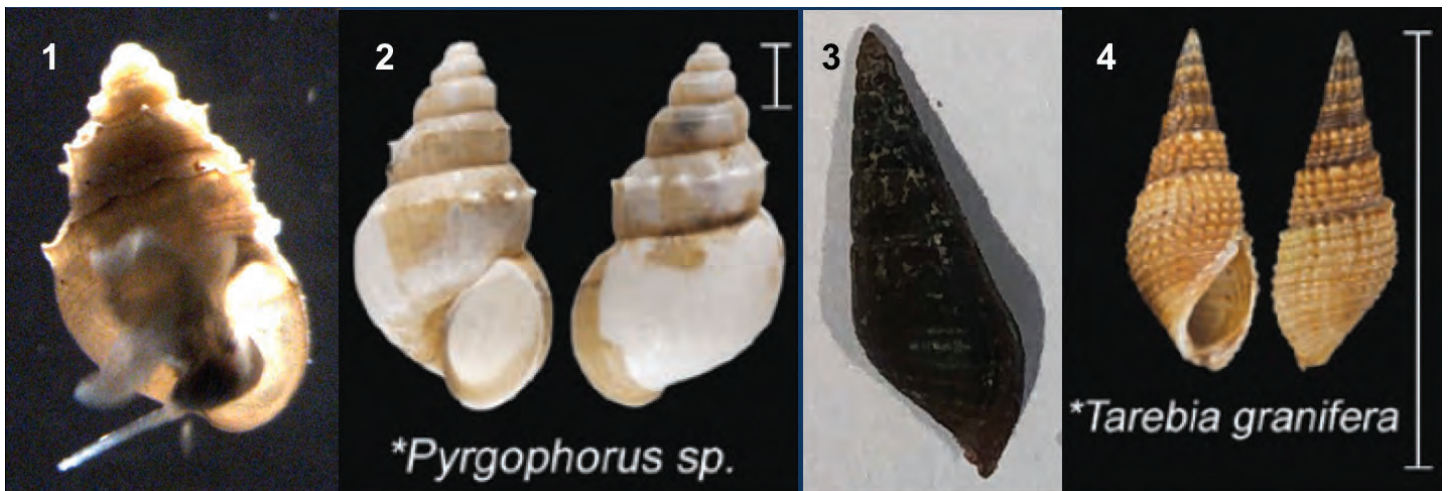
Ben-Ami F. 2006. First report of the invasive freshwater snail *Tarebia granifera* (Lamarck, 1816) (Gastropoda: Thiaridae) from Israel. The Nautilus 120: 156-161.

Meinis H, Meinins D. 2008. *Thiara scabra*, a tropical snail, invaded the Sea of Galilee, Israel. Triton 18: 35-36.

Serruya C. 1978. Mollusca, pp. 381-389, in: Serruya C (Ed). Lake Kinneret. W Junk, The Hague.

Tchernov E. 1975. The Molluscs of the Sea of Galilee. Malacologia 15: 147-184.

איור 2. שני מינים נוספים של חלזונות פולשים בכינרת: *Pyrgophorus sp* (1,2), מין חדש של חילזון שנמצא לראשונה בכינרת בחופי גינוסר וחוקוק, נובמבר 2017. (1) פרט חי מחוף גינוסר, נובמבר 2017. (2) קונכייה ריקה עם פיתולים מודגשים וסדרת זיזים על הפיתולים התחתונים. אורך הסרגל - 1 מ"מ. (3,4) *Tarebia granifera*. (3) פרט חי מחוף גינוסר, נובמבר 2018. (4) קונכיית ריקות. אורך הסרגל 30 מ"מ. תמונות 2,4 לקוחות מהמגדיר של מילשטיין ושות' 2012 ושמשו להגדרת המין.





צחי גביש - שומר על הכינרת

צחי גביש (53) נולד בתל אביב-יפו, גדל בבת ים ואת רוב ילדותו בילה בין העיר למושב חגור, בבית דודו. מאוחר יותר העתיק את מקום מגוריו עם משפחתו לטבריה - אל הרוגע, השקט והנוף הירוק, בה מתגוררת המשפחה עד היום. צחי נשוי לאורלי ואב לשתי בנות נפלאות - שני ושובל, בוגר תואר ראשון B.A. רב-תחומי בכלכלה, אוניברסיטת בר אילן (במכללת עמה"י) ובוגר תואר שני MBA במנהל עסקים של האוניברסיטה הפתוחה. רגע לפני פתיחת עונת הרחצה, מספר גביש על יחידת הפיקוח והאכיפה בכלל ועל יחידת 'משמר הסביבה כינרת' אותה הוא מנהל, בפרט.

מתי הוקמה יחידת המתנדבים?

יחידת 'איכות הסביבה' או בשמה כיום 'משמר הסביבה כינרת', הוקמה בשנת 2008 והינה פרי שיתוף פעולה של המשרד להגנת הסביבה, משטרת ישראל, רשות הכינרת, איגוד ערים כינרת והרשויות המקומיות. מטרת הבסיס של היחידה, הינה אכיפת חוקי איכות סביבה כגורם מסייע למשטרת ישראל ותורם לרווחת נופשי ותושבי סביבת ימת הכינרת כמקום בטוח יותר. יחידת משמר הסביבה כינרת כיום הינה מבצעית הפועלת במרחב סובב כינרת ומעודכנת במשימותיה השוטפות באמצעות משטרת ישראל - תחנת טבריה במרחב כינרת. היחידה מהווה כוח עזר ליחידת הפיקוח והאכיפה של אגף מנהלת הכינרת ברשות הכינרת והשתיים פועלות בסניגריה משותפת. היחידה שהינה הומוגנית, מופעלת באמצעות מנגנון רשות הכינרת, תחת בקרה ואפיון משטרתי של מתנדבי יח"מ (יחידות מיוחדות) ומונה כיום 20 מתנדבים פעילים.

מה המטרות של יחידת המתנדבים?

מטרות העל של היחידה הינן: שיפור תחושת הביטחון של הציבור במרחב המוניציפאלי של אגם הכינרת וכן הסברה ומניעה של עבירות איכות הסביבה, אלימות ופעילות אנטי- חברתית במרחב הכינרת. יעדי היחידה לשנה הקרובה הינם הגדלת מספר המתנדבים באופן משמעותי באמצעות צינורות שיווקיים ופרסומיים ברשתות החברתיות והתקשורתיות, וכן העלאת רמתם המקצועית של מתנדבי היחידה, זאת לצורך מיצוב היחידה כגוף שלדי תומך במערך יחידות אגם הכינרת.

האם אתה רואה ביחידת המתנדבים שליחות?

ראייתי המקצועית באופן ניהול היחידה הינה תחת מילת המפתח - השפעה. זאת לצורך השגת המטרה הקבוצתית המשותפת שהינה שינוי במרקם הסביבתי ובתפיסת הציבור כלפי סביבת ימת הכינרת. באמצעות ההשפעה ניתן לשנות נורמות התנהגותיות/תפיסיות, חינוך, אמונות וערכים אשר יובילו לשיפור איכות סביבה, בטוחה וטובה יותר סביב אגם הכינרת. כמובן שהסמכות והכוח שהקנה המחוקק, מהווים כלי השפעה להשגת היעדים, אך חשוב להבין, כי אלו אינן המטרות

תקשורות

כבר 11 שנים שגביש הינו חלק מצוות רשות הכינרת. בתחילת דרכו שימש כפקח ביחידת הפיקוח והאכיפה. במסגרת תפקידו עבר הכשרות והסמכות רבות בתחום החיקוקים והתקנות בחוק ההסדרה: רישוי עסקים, איסור נהיגה ברכב בחוף ים, דייג, סמכות שוטר לעבירות תכנון ובנייה ופלישה למקרקעי ציבור, מפקח ימי לעבירות בטיחות שייט, ניקיון, דיגום, מניעת זיהום ים ומשיט 40, ובשנה האחרונה גם נושא התוספת המבורכת לחוק ההסדרה. תפקידו הנוכחי הוא סגן מנהל יחידת הפיקוח והאכיפה של אגף מנהלת הכינרת ברשות הכינרת ומנהל יחידת 'משמר הסביבה כינרת'. בנוסף הוא מפקח ביחידת הפיקוח והאכיפה, בניהולו של חגי לוי, עם צוות חברי הפקחים: יוני דותן - מפקח ימי וסקיפר 'כינרת ו', רויטל דהאן - רכזת היחידה, שי מזרחי - מפקח ומטיס רחפן ורוני שמואל - המפקח הוותיק והמנוסה.

מה הביא אותך לרשות הכינרת?

מה שהביא אותי לרשות הכינרת הם השליחות הציבורית מחד והתפקיד המאתגר מאידך. אני שמח וגאה בתפקידי זה ברשות הכינרת - ארגון המהווה עבורי, מלבד עבודה מעניינת, גם בית חם ומשפחתי. זהו ארגון מיוחד, המעצב את עובדיו ומכוונם להישגים גבוהים, תוך קניית ערכי מוסר גבוהים ואהבת הארץ והמולדת. הכינרת הינה מתת אל וגם מסמלת את ליבה של המדינה. הכינרת מהווה את מקור המים העתיק, התיירותי, האטרקטיבי והעיקרי לתיירות החוף והפנים וכן לשוכני סביבת האגם, ובשל כך להימצא במרכז העשייה למען הכינרת כחלק מרשות הכינרת, היא שליחות חשובה ורלוונטית מתמיד.

מה כוללת פעילותך ביחידת הפיקוח?

פיקוח ואכיפה אל מול כינרת בטוחה, הינם מקבילים נפגשים. הנחת היסוד היא, כי רק באמצעות עבודה קשה, התמדה ודבקות במשימה, תגענה התוצאות הראויות לכינרת בטוחה, לה הציבור כל כך כמה. לפיכך, רף ההתמקדות בעבירות הינו בעיקר דרך עבירות מסכנות חיים, עד זיהומי ים ועבירות איכות סביבה אחרות, לרבות הסדר הציבורי. כוח האכיפה הינו סימן ההיכר של החוק ובאמצעותו יחידת הפיקוח מממשת את תוקפו ומעניקה סביבה בטוחה ונקייה יותר במרחב הכינרת.



צחי גביש. צילום: ליאון מינסטר

נוספו אמצעים המקלים על עבודת הפיקוח?

השיפור הניכר באמצעי הפיקוח והאכיפה, הינו השינוי הטכנולוגי, מערכת דו"חות/קנסות והתראות, לרבות יומן עבודה אלקטרוני, אמצעים תיעודיים כגון: מצלמות וידאו דיגיטליות משוכללות, בעלות זום גבוה לצילום אובייקט ממרחק, מצלמת גוף לביטחון המפקח, מצלמת אבטחה לרכב, רחפן צילום, אמצעים לראיית לילה ועוד, וכמובן חדר בקרה הממוקם ברשות הכינרת, משם ניתן לפקח 24/7 על הנעשה בכל החופים שלנו - כך אלו תורמים במידה רבה לביטחון הנופשים בחופים היודעים כי הם מאובטחים לאורך היממה.

העבודה ביחידת הפיקוח מלאה התרחשויות. כיצד זה בא לידי ביטוי בעבודתך השוטפת?

עבודתי המקצועית השוטפת מחויבת, מעבר לכל, בקוד אתי. הכוח והסמכות אשר ניתנו בידי האוכף, הינם אמצעי להשגת המטרה ותו לא. יש תמיד לנהוג באופן של כבוד וריסון עצמי כלפי עובר העבירה - העבריין. מידת היושר ושיקול דעת האוכף אל מול בטחון ושלום הציבור, מהווים כל העת היזון חוזר לאופן פעולתו של האוכף. עבירות מסכנות חיי אדם, כגון: נהיגה מסכנת עם כלי מנועי בתחום רצועת חוף ים (טרקטורונים, אופנועים), כלי שייט הנעים באופן מסוכן בתוך מרחב המתרחצים או בסמוך להם, דייג פיראטי מסכן באמצעים בלתי כשרים ו/או הרעלות, מחייבים אף מעבר לקנסות מנהליים, בכתבי אישום חמורים כנגד פורעי החוק. בנוסף, קיים שת"פ מלא בין יחידת הפיקוח והאכיפה לבין המחלקה המשפטית (יועמ"ש ותובע), אשר מביא לכוח הרתעה אפקטיבי ופורה כנגד מסיתי חוק ועבריינים כאחד.

יש לנו כינרת אחת. יחד נשמור עליה שקטה, נקייה ויפה. אני מאחל לכולנו עונת רחצה מהנה.

אלא הדרך בלבד.

איזו תחושה מלווה אותך כחלק מצוות הפיקוח והאכיפה?

התחושה החזקה אשר מלווה אותי כחלק מצוות ביחידת הפיקוח והאכיפה הינה תחושה לשותפות ועשייה משותפת, על בסיס הנחת יחסים בינאישיים. בנוסף לכך, ניתן להניח, כי מטרה ומאמצים משותפים "כולם למען אחד ואחד למען כולם", שיתוף פעולה קבוצתי, עזרה הדדית, ייעוץ והכוונה מקצועית, קשר ותיאום תוך השגת קשרי גומלין עם הסביבה, יביאו לתוצאות וביצועים טובים יותר.

כיצד אתם נערכים לפתיחת עונת הרחצה והשמירה על השקט בחופים, לאחר שלפני כשנה הוכרזו כל חופי האיגוד כחופים שקטים?

עונת הרחצה הסדירה אשר תבוא עלינו לטובה בתחילת פסח תשע"ט, טומנת בחובה אחריות ומחויבות רבה לכלל נופשי הכינרת. הכרזת חופי איגוד ערים כינרת כחופים שקטים בעידוד ותמיכת משטרת ישראל, מהווה שינוי מהותי באופן ניהול החופים באמצעות האיגוד ובתפיסה הציבורית. תהליך השינוי שהחל כבר בשנה הקודמת וימשיך לשנה הקרובה, יהווה פריצת דרך מהותית לבאות. כלי האכיפה העומדים לרשות הגופים המפקחים והאוכפים הינם כלים מניעתיים, הסברתיים ואף קנסות במידה שנדרש בהמשך.

סבורני, כי דבקות במשימה באופן מניעתי של איסור הכנסת מגברים מחוללי רעש, סיוורים שוטפים והרתעתיים, יביאו בשלב הראשוני לתוצאה המיוחלת של חופים שקטים. עם זאת, תמיד קיים הצורך להפעיל תוכנית אכיפה מוסדרת ויעילה ואף להפעיל את צו הקנסות במקרים חריגים של פורעי חוק רצידיביסטיים (עבריינים חוזרים).

מה השתנה השנה ביחידת הפיקוח לעומת שנה שעברה? האם

”**ראייתי המקצועית באופן ניהול היחידה הינה תחת מילת המפתח - השפעה. זאת לצורך השגת המטרה הקבוצתית המשותפת**”



צילומים: גיל אלטר

זה היה טיול של חורף

רשות הכינרת ומועצה אזורית עמק הירדן ממשיכים בשיתוף פעולה, ויוצרים לילדי עמק הירדן היכרות קרובה עם הכינרת, שבחורף לובשת שמלה ירוקה וממשיכה להיות נהדרת

הראשון שנפתח על שביל סובב כינרת לפני למעלה מעשור. קבוצה נוספת טיילה בחופי המושבה כינרת. הקבוצה החלה את הטיול בחופי בית ירח סמוך למוצא הירדן מהכינרת, עברה בחופי המושבה כינרת סמוך לחלקות התמרים, ליד המבנים ההיסטוריים של המושבה, בחוף שלדג וסמוך לצופי ים כינרת, וסיימה את המסלול בחוף צינברי הסמוך.

הקבוצה השלישית טיילה בשביל סובב כינרת סמוך למעיין גופרה שבתחומי חוף גופרה, המשיכה דרך חוף צלצל, שפך נחל צלצל ודרך חוף סוסיתא, עברה מעל נחל עין גב והמשיכה דרך הספורט הימי של עין גב לנמל עין גב הציורי.

מועצה אזורית עמק הירדן המשיכה את המסורת המחברת את היישובים אל הכינרת, הובילה את הילדים אל המסלולים ולאחר מכן בחזרה ליישוביהם, וגייסה מדריכים ומשאבים לפעילות. כחלק משיתוף הפעולה רשות הכינרת פתחה את חופיה לילדי המועצה, דאגה לשירותי החופים ולניקיונם, והובילה את הכנת המדריכים והכנת המסלולים על שביל סובב כינרת.

עם סיום הטיול הגיעו כל הילדים והמדריכים להפנינג ענק בחוף צאלון, שסיכם את הפעילות באווירה טובה ונעימה, בחוף שקט ומטופח אל מול הכינרת. בהפנינג התארגנו הילדים לפיקניק ועברו פעילויות העשרה וגיבוש, כשהם נהנים מחוף מטופח, שקט ונקי.

היום כולו נערך בשיתוף פעולה של מרכז עידן, המועצה האזורית עמק הירדן, רשות הכינרת, איגוד ערים כינרת והנוער העובד והלומד.

שיתוף הפעולה ארוך השנים, בין רשות הכינרת ומועצה אזורית עמק הירדן, הוליד הרבה דברים טובים עבור הכינרת. אחד ומיוחד ביניהם הוא שיתוף הפעולה שהתבצע מתחילת השנה, הגיע לשיאו בחודש ינואר, והמשיך מסורת ארוכה של טיול חורף לילדי המועצה האזורית עמק הירדן.

בחודשים נובמבר וינואר הגיעו מדריכי החינוך הבלתי פורמאלי להכנה בשביל סובב כינרת, שכללה ידע תיאורטי על הכינרת וסיורים במסלולים האטרקטיביים בשביל סובב כינרת. לאחר מכן המשיכו המדריכים להכין את המסלולים עבור היישובים בהם הם פועלים, מתגוררים ועובדים. המדריכים שבאים מהאזור ומכירים את הכינרת היטב, גילו סקרנות, יצרו לעצמם מסלולים חדשים והכירו פיונות נסתרות בכינרת.

בהמשך להכנה זו, ב-25 בינואר השנה, יצאו לטיול החורף המסורתי כ-850 ילדים מכיתות א-ו, מדריכים והורים מלווים, מ-19 יישובים במועצה האזורית עמק הירדן ואלו שונעו בכ-17 אוטובוסים, שסבבו סביב הכינרת והעבירו את הילדים במסלולים המגוונים.

בבוקר יום הטיול מזג האוויר היה מצוין ומזמין, והנוף נקי, בהיר וקסום; אז יצאו הילדים בשלושה מסלולים על שביל סובב כינרת.

קבוצה גדולה אחת החלה את המסלול בגשר אריק, סמוך לשפך הירדן אל הכינרת, המשיכה בנוף הפתוח לכיוון עין יצר ומשם לעין עייש והאתר הארכיאולוגי הסמוך. לבסוף הגיעה לחוף אמנון ושם סיימה את המסלול, קטע זה של המסלול היה



מפלסים שביל ובונים ספסל. צילומים: תיכון בית ירח



מסיירים לחוף הכינרת



ספסל, שעיצבו ובנו תלמידי בית ירח

תיכון בית ירח מוציא את הידיים מהכיסים!

בחודשים האחרונים, תלמידי שכבה ט' בבית ספר תיכון בית ירח, משקיעים זמן ומחשבה רבים, לא רק בתוכנית הלימודים הרגילה, תקשורת הווטצאפ או סדרות הטלוויזיה העכשוויות, אלא דווקא במה שתמיד היה מתחת לאפם, ובכל זאת, לא תמיד התעסקו בו - הכינרת ומוצא הירדן מהכינרת, שנמצאים ממש בחצר האחורית של התיכון.

מהפך בשנים האחרונות ומתחזקים בצורה יעילה ומזמינה לקהל.

בעזרת המחנכים, כל כיתה גיבשה כיוון לעשייה למען הסביבה. חלק פנו לערוצי הסברה שונים לקהל הרחב כמו שלטים, סרטונים, הדרכה לתלמידים צעירים יותר ואף מכתבים לנציגי ציבור. חלק מהכיתות העדיפו פרויקט של עבודה פיסית לטיפוח שביל סובב כינרת, כמו הוספת ספסלים לרווחת המטיילים, שלטי הסבר לאורך השביל ופריצת שבילים בצמחייה להנגשת הדרך למטיילים, בין שביל סובב כינרת למים.

בירדן, התלמידים שמו לב לבעיית האשפה שמטיילים משאירים אחריהם, והבינו כי יש להדגיש את הימצאותן של מכולות האשפה בקרבת מקום על ידי צביעתן בצבעים בולטים וכתיבת סלוגנים וסיסמאות מזמינות. אחרים בחרו לבנות מתקן יצירתי בו אפשר להשאיר שקיות לאיסוף אשפה לטובת המטיילים והנופשים בגדות הנחל.

לסיום הפרויקט, התכנסה כל שכבת ט' באולם הספורט של בית הספר וכל כיתה הציגה את הפרויקט אותו ביצעה למען הירדן או הכינרת. ניכר כי בקהל עברה תחושה שהם חלק ממהוה גדול, וכי הפרויקטים הרבים שנעשו, במאמץ קטן של כל אחד ואחד מהם, הופכים לעשייה משמעותית ומרשימה למען סביבתם. המושג "להוציא את הידיים מהכיסים" הפך לחלק מהשפה של בני השכבה ועלה פעמים רבות בטקס הסיום ובתודות הרבות שנאמרו לכל הנוגעים בדבר.

תוכניות של מעורבות תלמידים בסביבה הקרובה הן כיום חלק שגור בתוכנית הלימודים. ועדיין, אנו רואים כי דווקא בבתי הספר התיכוניים קשה מאוד להתפנות ממערכת הלימודים הלוחצת, מהבגרויות ומשלל המשימות. טוב לראות כי יש בתי ספר המתעקשים להיות חלק בלתי נפרד מסביבתם ומגויסים לחלוטין לעשייה למרות הקשיים איתם צריך להתמודד בית ספר תיכון גדול, עם שמונה כיתות בשכבה. הניצוץ של המחנכים בעיניים, המדריכים האיכותיים והמנוסים, מנהל התיכון שדוחף ומברך ומאמין, ויותר מהכל תחושת האחריות והרצון לפעול אצל התלמידים - זה המתכון להצלחה בחינוך הסביבתי.

נטלי זאבי

אגף חינוך, קהילה והסברה

תיכון בית ירח מצטיין בפעילות סביבתית ענפה מזה שנים והוביל מסורות נהדרות

שמוכרות לתושבי עמק הירדן והסביבה, כמו היריד האקולוגי, פעילי 'מנהיגות ירוקה' ופרויקטים סביבתיים נוספים. אולם מתבקש, שהתיכון אשר ממוקם באחד המקומות המיוחדים ביותר בארץ - על גבי תל ארכיאולוגי עתיק לחוף הכינרת, ממש מעל מוצא הירדן מהכינרת, יקדיש פרויקט סביבתי לסביבתו הקרובה והייחודית.

פרויקט 'ירדן-כינרת' הוא פרי שיתוף פעולה בין התיכון המרכזי של עמק הירדן - בית ירח, שכשמו כן הוא, ממוקם על תל בית ירח (אתר ארכיאולוגי בן כ-5000 שנה) ממש מעל חוף הכינרת ומוצא הירדן מהכינרת; ובין אגף חינוך, קהילה והסברה ברשות הכינרת, ופרויקט שביל ישראל ברשות הטבע והגנים. כבר לפני כשלוש שנים החלה להתגבש תוכנית חינוכית סביבתית לתלמידי שכבה ט', שכללה סיורים ועשייה סביבתית במורד הירדן ולאורך שביל סובב כינרת, סמוך לתיכון.

במהלך השנה, שמונה כיתות ט' מהתיכון, טיילו בסביבה הקרובה לבית הספר, במורד הירדן ובשביל סובב כינרת, לקחו לתשומת ליבם את הצורך לטפח את פינות החמד האלו והגו רעיונות לפרויקטים כיתתיים אותם יצרו במו ידיהם למען הכלל.

במפגש הראשון בכיתה עסקו התלמידים עם המדריכים שליוו אותם בשאלות כמו - מדוע עלי להיות מעורב בסביבה? כמה הזדמנויות יש לי לעזור לסביבתי ממש כל יום, ומה אני עושה בנדון? התלמידים צפו בסרטוני השראה שונים ובסרטון אנימציה קצר שהעלה את השאלה החשובה - מה יכול לגרום לי להוציא את הידיים מהכיסים ולהתחיל לפעול?

בעקבות הצפת השאלות והמחשבות על מידת המעורבות של כל אחד מאיתנו בסביבתנו, יצאו התלמידים לשטח והכירו, בסיוור רגלי, את הסביבה הקרובה והייחודית של הירדן והכינרת, הסמוכה לבית הספר. בשטח הם נחשפו למפגעים שונים כמו אשפה, שבילים חסומים בצמחייה ובוכי וקושי בנגישות אל המים, כמו גם לתמורות רבות שנעשו בחלק מהחופים, שעברו



צוות רשות הכינרת ומתנדבים מתכננים למרתון. צילום: רשות הכינרת

הצלחה למרתון Winner טבריה ה-42 עם 6000 רצים מכל העולם!

המרתון עבר לאורך חופי איגוד ערים כינרת, על שפת האגם הלאומי

מרתון Winner טבריה הבינלאומי, הממותג בעולם כ-Sea of Galilee Marathon, נערך ב-4 בינואר השנה, במזג אוויר מצוין (בניגוד לשנה שעברה,

תקשורות

בה נערך במזג אוויר גשום וקר) ופתח את עונת המרתונים הבינלאומיים בישראל. במרתון השתתפו מעל 6,000 רצים, מתוכם 150 רצים מחו"ל, מ-20 מדינות שונות.

המרתון ה-42 התקיים בסימן 42 כפול שתיים: 42 ק"מ מול 42 שנות מרתון. זו הפעם השנייה שהתקיים גם מקצה של חצי מרתון לאורך 21.1 ק"מ, לאורך חופי איגוד ערים כינרת וחופי טבריה, כך יכלו הרצים והמעודדים ליהנות מהאווירה הקסומה של האגם הלאומי והחופים המטופחים של איגוד ערים כינרת. את המרתון ארגנה עיריית טבריה בשיתוף פעולה עם חברת 'מרתון ישראל', טוטו, משרד התיירות, משרד התרבות והספורט, רשות הכינרת ואיגוד ערים כינרת. גם השנה המרתון היה בפיקוח מלא של איגוד האתלטיקה בישראל. ענף התיירות בטבריה ובאזור קיבל חיזוק משמעותי כתוצאה מקיומו של המרתון, ובמלונות נרשמה תפוסה גבוהה.

ברשות הכינרת מציניים, כי שיתוף הפעולה עם מרתון טבריה הפך למסורת רבת שנים שהתקיימה גם השנה. בין השאר הם סייעו בהכשרת המסלולים, העמידו צוותים בתחנות לחלוקת מים לרצים וכן ספינה מטעם איגוד ערים כינרת, לטובת שינוע משפחות הרצים מטבריה לעין גב ובחזרה.

הערכות נוספת הייתה בתחום הרפואה, עליה מונה ד"ר רון גולן מהמרכז הרפואי זיו, המשמש כיו"ר איגוד רופאי הספורט בישראל, שיחד עם מד"א, איחוד הצלה, משטרת ישראל והעירייה הקימו מתחם מרפאות שטח לתפארת, שכלל את כל האמצעים הדרושים וכן אמבולנסים וציוד החייאה משוכלל ביותר, כולל אמבטיות קרח, המיועד לטיפול ברצים באופן הטוב ביותר בשטח. כך ניצלו חייהם של כמה מהרצים, שטופלו ממש בשטח, למעט רץ אחד שנשלח לאשפוז.

ראש העיר טבריה הנבחר, רון קובי, שאף הוא רץ במרתון, אמר: "המרתון השנה היה ססגוני והיווה חגיגה ספורטיבית שלמה בשימת דגש על חוויית הרצים. השנה נערכנו במלוא הכוח לקיומו של המרתון, במטרה להמשיך להשתפר ולשפר ולהפוך את מרתון טבריה לגדול יותר, מהיר יותר ואיכותי יותר. מדובר באירוע חברתי מן המעלה הראשונה". עוד אמר קובי: "עצם העובדה שהעיר טבריה מקיימת אירוע ספורטיבי מרכזי רחב היקף שכזה, כבר 42 שנה ברציפות, הוא הישג לא מבוטל. אני קורא לכל קהילת הרצים מהארץ ומחו"ל להמשיך ולהגיע לטבריה והאזור במהלך כל השנה".

עופר פדן, מנכ"ל מרתון ישראל, החברה שמפיקה ומשווקת את המרוץ הבינלאומי זאת השנה הרביעית, אמר, כי מספר הרצים שהשתתפו במרתון הוא הגדול ביותר מאז הקמתו: "השנה, לאור ציון המרתון ה-42, סימנו לנו למטרה לייצר חגיגה וחווייה מיוחדת לרצים, לחבר את תושבי העיר על קהילותיה בתכני האירוע ובפעילות אקטיבית בכל אירועי המרתון. בנוסף, יש לנו יעד להמשיך ולהפוך את המרתון לחווייה תיירותית בת מספר ימים גם בקרב תיירות הפנים וגם בתיירות הנכנסת", אמר פדן.

"המרתון השנה היה ססגוני והיווה חגיגה ספורטיבית שלמה בשימת דגש על חוויית הרצים"





נמל עין גב



חפירות כורסי. צילומים: דניאל וקנין

כינר עין גב

המסלול מחוץ כינר לעין גב מפגיש אותנו עם נוף קסום מכל עבר, חציית נחל יפיפה, אתר ארכיאולוגי וגם פריחה בעונה המתאימה

מנחם, "גוליבר", שהיה מפקד פלוגה ד' של הצנחנים ונהרג מרימון שנזרק לעברו במהלך ההסתערות על כפר עקב. הייתה זו פגיעה מוראלית קשה, מאחר ומדובר במפקד הפלוגה שהשרה ביטחון והגנה על חייליו. לצורך הנצחתו הוקמה במקום אנדרטה לזכרו.

דניאל וקנין

רכז שביל סובב כינרת

לאילו שבחרו באופציה השנייה ומתחילים את המסלול בחוף דוגית - מומלץ לעבור את השער של החוף ומיד לעלות על גבעה מצד שמאל, זהו תל הדר. במעלה התל תוכלו ליהנות מנוף יפיפה וממקום נחמד במיוחד להתכנסות והתחלת המסלול. תל הדר הוא אתר חשוב לנוצרים. על פי המסורת זהו אחד המקומות בהם פעל ישו בכינרת. במקום זה הטיף ישו לאנשי הכינרת וריפא חולים. לפי הברית החדשה, באתר זה האכיל ישו 4,000 איש עם שבע כיכרות לחם ומעט דגים קטנים (נס הלחם והדגים השני, בו הואכלו רק 4000 אנשים ולא 5000 כמו בנס הראשון שהתרחש לפי המסורת באזור טבחה).

מתחת לתל לכיוון הכינרת, על השביל הראשי של החוף, תמצאו את הסימון של שביל סובב כינרת שיוליך אתכם דרומה לכיוון חוף צאלון, בסמוך אל ה'לונה גל' וחניון חוף גולן.

לאחר כמה מאות מטרים מגיעים למלון החדש שנבנה דרומית לחוף צאלון וצפונית לשמורת חוף כורסי. השביל ממשיך ישר, בחזית המלון. קטע שביל זה עבר פיתוח ברמה גבוהה כחלק מתוכנית המלון החדש וניתן לראות כי שביל סובב כינרת וזכות

קטע הליכה זה מתחיל בחוף כינר. חוף דוגה הנמצא בהמשך המסלול מדרום, סגור כרגע למטיילים עקב עבודות בחוף, ולכן בפני המטיילים עומדות שתי אפשרויות:

הראשונה, היא להגיע לחוף כינר, לבקר באנדרטת גוליבר ומשם ניתן להקיף את חוף דוגה מסביב לגדר החוף. האפשרות השנייה היא (עד סיום העבודות בחוף דוגה), להתחיל את המסלול בחוף דוגית.

לאלה שבחרו להתחיל את המסלול בחוף כינר - נכנסים אל החוף וחונים שם בחנייה החדשה והמוסדרת. צועדים עד קצה החוף לאנדרטת גוליבר וכאן מתחיל המסלול. בתחילת שנות החמישים התנכלו הסורים רבות לדייגי וחקלאי

אזור הכינרת, בקו הגבול שעבר קרוב לימה. הם אף ניסו למנוע את הגישה לחלק הצפון-מזרחי. עם השנים המצב רק הלך והחמיר ותושבי האזור החלו להרגיש חוסר ביטחון.

בדצמבר 1955 החליטו דוד בן גוריון ומשה דיין על פעולה נועזת במיוחד בניסיון לפגוע בסורים ולמנוע את ההתנכלויות. במבצע, שנקרא 'מבצע עלי זית' או 'מבצע כנרת', חצו כוחות צה"ל את הירדן ואת הכינרת (בדצמבר!) והפתיעו את הכוחות הסורים שבמוצבים הסמוכים. המבצע נחשב למבצע מוצלח שפגע קשות במורל הסורי והוכיח את יכולת צה"ל להפתיע את האויב ולפגוע בו בצד שלו.

במהלך המבצע נהרגו שישה לוחמי צה"ל וביניהם יצחק בן



עין גופרה

חוף כורסי-חלוקים-לבנון, של איגוד ערים כינרת. בחופים אלו קיימים שירותים, חנייה, צל ושקט. השביל ממשיך בדרך המרכזית והרחבה של החופים המוכרזים. לאחר קצת יותר מקילומטר, יוצאים מרצועת החופים לכיוון דרום, בסימון ברור שמוביל אותנו צמוד לגדר של שדה מוקשים. מעלינו מצפה נוקייה, והדרך ברורה וטובה. בשנה האחרונה נעשה באזור פינוי מוקשים של צה"ל ועד שיהיה אישור רשמי לכך שהשטח נקי ממוקשים צריך להקיף את הגדר ממזרח, לעלות למצפה נוקייה ולחזור אל השביל בהמשך הגדר. עוד כמה מאות מטרים של הליכה בצמוד לגדר ובנוף יפה ונכנסים לחוף גופרה אף הוא של איגוד ערים כינרת. כעת צועדים על טיילת מרוצפת, בדרך ברורה ומסומנת היטב. לקראת סוף הדרך המרוצפת, מצד ימין, עוברים על פני עין גופרה, הנובע בריכוז גבוה של גופרית ומכאן שמו ושם החוף. מהדרך המרוצפת עוברים לדרך סלולה, עדיין בתחום חוף גופרה. עוד כמה דקות והדרך הסלולה הופכת לדרך עפר. בקצה הדרך - סיום החוף ויציאה בעזרת סימון ברור מהחוף, להמשך שביל טוב כינרת. כעת הדרך צרה. בתחילה הולכים בין קנים ולאחר מכן בחורשת עצי אקליפטוס. אחרי חורשת האקליפטוס הנוף פתוח. צועדים כמאתיים מטר על דרך יפה וקסומה ובסופה שער. אחרי השער מגיעים אל חוף סוסייתא, ושם ממשיכים על דרך החוף הראשית. בקצה החוף יש לעקוב היטב אחר הסימונים, הם מובילים אותנו לחצייה נוחה של נחל עין גב (לפני החצייה ישנו סימון כחול שמוביל אותנו היישר אל היציאה מהחוף, בטיילת צמודה לנחל). חוצים את הנחל ועולים על דרך סלולה, צמודה למבנה עזוב. בהמשך, עוברים בחוף הספורט הימי של עין גב, אחרי נצמדים עם הסימון לגדר, היישר לתוך נמל עין גב. זהו סוף המסלול.



אנדרטת גוליבר בחוף כינר

הגישה של הציבור לקו המים משתלבים יפה בפיתוח החדש. השביל פתוח לצועדים ובשיתוף הפעולה בין השביל והמלון כולם יוצאים נשכרים, בעיקר הציבור הרחב שנהנה משטחים פתוחים. בקצה הדרומי של המלון, נמצא שער למניעת מעבר רכבים אל החוף. לאחריו פונים ימינה ומגיעים לרחבת החנייה של חוף 'הדיימונד', האהוב במיוחד על חובבי גלישה המגיעים לכאן בעונה. בקצה הדרומי של החנייה נמצא שער נוסף. עוברים אותו רגלית ומגיעים אל שמורת טבע חוף כורסי. בשמורה נמצא גם שפך נחל סמך לכינרת. כללי ההתנהגות הם על פי הכללים הנהוגים בשמורת טבע. מיד אחרי השער, סימון השביל מורה לנו ללכת בנתיב שמאלי. אחרי חמישים מטרים נוספים נגיע אל פניה חדה נוספת שמאלה, שתוליך אותנו למעבר נחל סמך. אם רטוב, יש להוריד נעליים או להרטיב אותן. לאחר החצייה מגיעים אל פינת חמד על שביל טוב כינרת, בה נמצא ספסל בטון מוצל, פרי עבודתם של תלמידים, מתנדבי השביל. מכאן הדרך חוזרת להיות רחבה, פתוחה, ברורה, יפה ובחלקה גם מוצלת. עוד עשר דקות הליכה על השביל ונעבור על פני חפירה ארכיאולוגית מצד ימין, זהו נמל כורסי הקדום וכפר קדום, שהתגלה בו גם בית כנסת. בעונת החפירות האחרונה חפרה באתר משלחת מאוניברסיטת חיפה ונחשפה בו רצפת פסיפס. לאחר שהתעכבנו באתר החפירה, ממשיכים עוד על הדרך הרחבה ושם נמצא סימון ימינה שמעלה אותנו לגבעה קטנה. זהו חלק מהכפר כורסי, שלמרגלותיו נחפר בית הכנסת בו ביקרנו קודם. לפני קום המדינה ועד מלחמת ששת הימים עמדו על גבעה זו גם כפר סורי קטן ועמדה של האו"ם. יורדים מהגבעה, עוברים בסבך קנים ומיד אחרי הולכים בצמוד לגדר מתקן שאיבה של מקורות. אחרי הגדר מגיעים אל



ב-22.4 (י"ז בניסן) וב-23.4 (י"ח בניסן) - הפלגה במעבדה השטה

בואו לחקור איתנו את הכינרת! לצפות ביצורי המים הזעירים במיקרוסקופ, לחוש את קרקעית האגם, ללמוד על מבנה הדג ולהתרשם מעופות האגם. התכנסות: 10:30 בנמל עין גב (יש לדייק, ההפלגה תצא בשעה 11:00 בדיוק). חשוב להגיע למקום ולרכוש כרטיסים כ-20 דקות לפני ההפלגה. מספר המקומות מוגבל ויש להרשם מראש. עלות: 30 ש"ח (לכל אדם מעל גיל 3).

22.4 (י"ז בניסן) - סיור בשביל סובב כינרת

נצא לסיור פסטורלי בנופי הכינרת, נבקר בכנסיית הלחם והדגים ונלמד על חשיבות הכינרת במסורת הנוצרית. משם נטייל בשביל סובב כינרת, נבקר במעינות שבחא ונהלך בין ערביים בין כרמי זיתים ומטעי מנגו אל מול נופי הגולן ועד לגן הלאומי כפר נחום. נקנה בקפה. יציאה: 15:30 מחניית הגן הלאומי כפר נחום, משם הקפצה באוטובוס לתחילת המסלול. עלות: חינם. המסלול: 2.5 ק"מ הליכה קלה, נא להצטייד בכובע ומים ונעליים סגורות. לא מתאים לעגלות תינוק.

23.4 (י"ח בניסן) - סיור בשביל סובב כינרת

בואו לטייל בסבך המסתורי! ממטעי התמרים של קבוץ האון נלך בסבך של קנים, עצי אשל ותאנה, נצפה על הכינרת ועל אתרים היסטוריים בסביבה. את המסלול נסיים בבית גבריאל בו תוכלו ליהנות באופן עצמאי מבית הקפה בבית גבריאל אל מול נוף הכינרת היפהפה. יציאה: 15:30 מהחנייה של בית גבריאל. משם הקפצה באוטובוס לתחילת המסלול. עלות: חינם. המסלול: 3 ק"מ הליכה ברמה בינונית עם אפשרות לבוץ בדרך. לא מתאים לעגלות תינוק.

סדובסקי ברוין

מספר
המקומות
מוגבל



להרשמה היכנסו
לאתר kinert.org.il



צילום: מחמוד נאסר



ספירת צבאים

ספירת הצבאים השנתית בדרום הגולן

בסוף חודש ינואר, יום חמישי, רגע לפני שעלתה השמש, התמלאה חניית גן לאומי כורסי בעשרות פקחים, מתנדבים ועובדי רשות נרגשים. הסיבה - ספירת הצבאים השנתית בגולן

עונת ההמלטה של הצבי חלה באביב. צביה תמליט עופר אחד בשנה ותחזור אתו לעדר. לעיתים נוכל לראות עופר בודד, אך אל דאגה! האם תמיד בקרבת מקום. אין לגעת בעופר ואין לאסוף אותו, מכיוון שהצבאים רגישים מאוד לריחות זרים, ואמו עלולה להפסיק לטפל בו. השנה נספרו 324 צבאים לעומת 381 צבאים

ב-2018 ו-320 בשנת 2017. הירידה היא בטווח הסטייה של המחקר, וקשורה כנראה לרוח החזקה שנישבה במהלך כל היום, שהשפיעה על הסופרים ועל הצבאים, שבחרו לא לעמוד או לצאת רחוק ממקום הלינה הבטוח. מספר הצבאים בדרום הגולן במגמת עלייה יציבה בשנים האחרונות.

לפני שבע שנים החל פרויקט הסניטציה, אשר מטרתו להוריד את עליית מספרי הטורפים על ידי סילוק מזון זמין מהשטח, שמקורו בפעילות האדם. סקרים וספירות של חיות הבר נערכים לכל אורך השנה, הנתונים מעובדים וניתן לראות כי יש ירידה במספרי התנים בשטחים הפתוחים ובעקבות כך עלייה במספרי הצבאים.

הסכנות האורבות לצבאים בדרום הגולן הם: הציידים הבלתי חוקיים, תאונות דרכים בחציית כבישים, מחלות, טורפים טבעיים וגם הפיתוח והגידור, שלעיתים לא מאפשרים לצבאים תנועה במרחב, מכניסים אותם לעקה וגורמים לבעיות גנטיות כאשר אוכלוסייה קטנה כלואה ומתרבה בתוך עצמה. בעניין זה פועלים רבות בגולן על מנת לאפשר מעבר צבאים במסדרונות אקולוגיים, ומעברים בין שטחים פתוחים ללא גדרות, עם כמה שפחות תשתיות ודרכים. נמשיך לנטר ולשמור על הצבאים, בברכת עלה והתרבה!

* **ראיתם חייט בר פצועה? התקשרו למוקד רשות הטבע והגנים 3639 שלוחה 3.**

בסוף חודש ינואר, יום חמישי, רגע לפני שעלתה השמש, התמלאה חניית הגן הלאומי כורסי בעשרות פקחים, מתנדבים ועובדי רשות נרגשים. הסיבה - ספירת הצבאים השנתית של דרום הגולן. בכל שנה בינואר, מתכנסים אקולוגים, פקחים ועובדי מרחב גולן לסקר ייחודי ומרגש, בו נספרים צבאי דרום הגולן,

מצומת דליות ועד שיפולי אליחמה. המשתתפים מתחלקים לעשרה צוותים, עולים על טנדרים, חמושים במשקפות, טלסקופים ומצלמות ונעמדים בנקודות תצפית שולטות. רחוק מספיק כדי לא להפריע להלך החיים הטבעי של חיות הבר, קרוב מספיק כדי להבחין בהתרגשות בצבאים מקפצים, ולא רק צבאים! עופות דורסים במעופם ביקרו אותנו, שיירת חזירי בר שהתעוררה ועלתה מהוואדי, תן סקרן ונוף גולני מוריק ומרגש.

שיטת המחקר של ספירת הצבאים חוזרת שנה אחר שנה (עוד משנות השמונים) לאותן נקודות התצפית בדרום הגולן - מצומת דליות, דרומה, עד ליער מבוא חמה, סה"כ 200 קמ"ר. הסוקרים מציינים האם הפרטים שנצפו הינם זכרים, נקבות, עופרים או פרט בלתי מזוהה - במקרים בהם טווח התצפית רחוק מאוד. הסוקרים מצויידים במכשירי קשר כך שניתן למנוע ספירה כפולה של אותו צבי. בסוף היום נבדקים דפי הספירה כל אזור אל מול מספריו בשנה הקודמת. כך ניתן לראות אם ישנה עלייה או ירידה חדה באחד האזורים - דבר שיש לבדוק. לבסוף מסכמים את כל דפי הספירה ובודקים את המספר של השנה הנוכחית לעומת אשתקד. מטרת הספירה אינה להציג מספר מדויק, מכיוון שהדבר בלתי אפשרי - לעולם לא נוכל לראות כל צבי וצבי, כמו את אלו שבדיוק ירדו לאחת הוואדיות, ואלו ששוכבים נמוך מאחורי קבוצת שיחים. מטרת הספירה היא להראות מגמה.



ניר אלפרט וחתול הביצות. צילומים: עידן בן שלום

שנת החתול

המקרה שארע ב-1 בינואר 2019, החל בזמן ארוחת הצהריים בחדר האוכל של קיבוץ דגניה ב'. "אני הולך לשחרר חתול בר שנתפס בבריכות הדגים של קיבוץ גשר. רוצה לבוא איתי לצלם?" הוא שאל. למוד ניסיון ידעתי שלא מפנים עורף להזמנות של ניר אלפרט, ידידי הווטרינר. איכשהו זה תמיד מעניין. לא היססתי כמובן והצטרפתי.

עידן בן שלום דגניה ב'

הגענו לבריכות הדגים. ארנון, איש המדגה, לקח אותנו לראות את "הפציינט". מסובכת היטב היטב בתוך הרשת, רבצה לה חתולת ביצות יפהפייה, ממש על שפת הבריכה. היא הייתה

רגועה יחסית אבל ברור היה שללא הרדמה הסיפור הזה לא יגמר בטוב.

ניר, שכבר הכין מבעוד מועד את המזרק, התקרב אליה ברוגע והזריק לה באזור השוק את הטשטוש המתבקש. לאט-לאט נעצמו עיניה החתוליות והיא שקעה בשרעפים וחלומות. ניר, ארנון הדייג ועומרי הפקח של רט"ג החלו מיד בפעילות בעוד אני אוזח בשני טלפונים ניידים של גלקסי, אחד בכל יד, ומצלם את ההתרחשות המרגשת. אחרי פעולות של חיתוך הרשת, חולצה לבסוף החתולה.

על פי מצב כף רגלה הקדמית שהייתה נפוחה מאוד, היה ברור שאם החילוץ היה מתאחר בשעה - הרגל הייתה נמקה מעצירת הדם. בעדינות הועברה חתולת הביצות לכלוב אחסון והועלתה ישירות לרכבו של ניר. נאלצנו למהר למרפאה לפני שהשפעת ההרדמה תפוג ותתחיל השתוללות של חתולת ביצות חסונה ברכב.

במרפאה הוטרינרית, היא הושכבה על מיטת נירוסטה ומיד החל הטיפול המקצועי - תחילה במתן מנה נוספת של חומר הרדמה בכדי למנוע הפתעות מצידה של הגברת, והמשך בגילוח והכנסת ברנולה לטובת העירוי, האנטיביוטיקה ובדיקות הדם לזיהוי גנטי.

תוך כדי תיעוד אני שם לב, שאלון הצעיר, בנו של ניר, מרגיש בקליניקה ממש כמו כירורג בחדר ניתוח (או חתול ביצות בבריכות דגים). הילד מפליא לעזור לאביו עם כל האופרציה הרפואית ואני מציין לעצמי שזהו בעצם הסיפור האמיתי.

אחרי טיפול מסור של כל הצוות בפליית פשפשים וקרציות עסיסיות מראשה של הגברת (זה המקום שאליו אינה יכולה להגיע עם שיניה שלה - כך מסביר לי ניר), הוא משפריץ עליה ברוחב לב עוד חומר נגד כל אותם טפילים ומשם היא נלקחת לצילומים. מתחת למכונת

מסובכת היטב היטב בתוך הרשת, רבצה לה חתולת ביצות יפהפייה, ממש על שפת הבריכה



בדרך לטיפול



בדרך אל החופש

הרנטגן ניר רוצה לוודא שרגלה אינה שבורה. לשמחתנו, הרנטגן מאשר שעל אף הנפיחות אין שבר.

החתולה המנמנמת מקבלת מנה יפה של אנטיביוטיקה. לוקחים ממנה דגימות דם, מחטאים, פולים עוד פשפש אחרון שמציץ מסומם ליד אזנה והיא מוחזרת בחזרה לכלוב הפלסטיק למנוחת לילה. ניר מעדיף להעניק לה לילה מפנק על חשבון הבית ולשחררה רק למחרת בבוקר, אחרי שיהיה משוכנע שרגלה במצב טוב.

אני מוצא זמן לשאול את ניר הווטרינר על המעשה הפילנתרופי שנעשה כאן, כי מי שמכיר את ניר יודע שאצלו אין סתם...

מסתבר, ששורשי הפעילות הזאת הולכים הרחק אחורה בזמן ומעורבת בהם מנה גדושה של אמוציות. רק אספר, למי שאינו בתחום, שניר הוא בנו של משה אלפרט, צלם טבע רב מוניטין, והוא נולד לסיטואציה הזו. כווטרינר הוא התמודד עם הרבה חיות בר שהיו גיבורות סרטיו של אביו, וביניהן זאב מיתולוגי שאיבד עין על גדר תיל והוא היה זה שחילצו והחזירו למוטב.

למחרת בבוקר נסעו ניר, רעייתו שרון ושניים מילדיהם כדי לשחרר את החתולה, ממש באותו המקום שבו הסתככה אמש. החתולה לא מיהרה לצאת אל החופשי כי כנראה הבינה שיש נוחיות רבה בלהיות חתולת בית ועוד חתולה של וטרינר. אחרי נייעורים, טילטולים ושכנועים היא יצאה לבסוף ורצה בחינניות על ארבע כפותיה התקינות ישר אל החופש ואל המציאות הקשה של להיות חיית בר.

ניר ומשפחתו ליוו אותה עוד זמן מה בהתרגשות ויש שיגידו שאפילו ראו דמעה קטנה של אושר מתגלגלת מעינו הצניקנית של הווטרינר הקשוח, שעשה מעשה אצילי ומתבקש. ואילו אני, התיישבתי לערוך את הקליפ של כל הסיפור הזה, כשברקע שירו המופלא של אל סטיוארט - "שנת החתול" - איך לא?

אחרי ימים לא רבים ניר בישר לי שהיו לקליפ מעל 50,000 צפיות והתגובות מחממות לב.

**על פי מצב כף רגלה
הקדמית, שהייתה נפוחה
מאוד, היה ברור שאם החילוץ
היה מתאחר בשעה - הרגל
הייתה נמקה מעצירת הדם**



סיירת בפעולה.
צילומים: רט"ג

תושבים למען היער

סיירת המתנדבים של יער מסעדה

נעמה מנספלד

מרכז חינוך והסברה גולן, רשות הטבע והגנים

יער מסעדה הוא פנינת נוף וטבע מרשימה בלב צפון הגולן. היער, שנקרא גם יער אודם ויער בוקעתא (תלוי את מי שואלים), הוא מופע מרהיב של אלונים עצומים, תולע ומצוי, עם גיאופיטים יפיפיים כמו כרכומים ורקפות יווניות נדירות, ומהווה בית לשלל חיות בר כמו חזירים, תנים, זאבים, דלקים ועוד יונקים קטנים רבים, ציפורים, דו-חיים, זוחלים וחרקים מסקרנים. היער גובל במספר יישובים: קיבוץ אל-רום, מושב אודם, הכפרים מסעדה ובוקעתא, ומביא אליו מטיילים ונופשים רבים בסופי השבוע.

בעקבות המשיכה הגדולה ליער והקרבה ליישובים, סובל היער מערימות של פסולת - אם פסולת ביתית מפיקניקים, ואם פסולת בניין, מכשירי חשמל, רהיטים ושיירי מזון. זה פוגע לא רק בנוף ובחויית המטייל, אלא גם בחיות הבר, בטיב הקרקע, ובמי המעינות. כבר שני עשורים שמתקיימות פעולות ממשק להסדרת היער: פעולות אכיפה ופיקוח, גידור וסגירת חלקים אשר היו מועדים לפורענות, תוכנית חינוכית בכפר מסעדה שמחזקת את הקשר בין היער לכפר, חוג נוער בלתי פורמאלי של תלמידי חטיבות הביניים במסעדה ובבוקעתא וימי ניקיונות מרוכזים שאורגנו על ידי תושבי הכפרים. לאחרונה הוחלט על הצבה נוספת של פחים ביער, בשיתוף פעולה עם מועצה מקומית מסעדה, בהובלה של ראש המועצה הנכנס, מר אליהו זיגדון. בשנה האחרונה פועל קבלן ניקיון ביער בעלות של עשרות אלפי שקלים, אך היד עוד נטויה והעשייה עוד רבה.

בנוסף, לרשות הטבע והגנים קיים פקח ייעודי, אימון גוטאני מבוקעתא, שמתחזק את השבילים ביער, מונע כריתות וצייד לא חוקי בשמורה הגדולה הזו, מבצע מעקב ומחקרים אקולוגיים, וכעת גם מתפעל צוות מתנדבים חדש יחד עם שווקאת מונדר, מדריך רשות הטבע והגנים מעין קיניא. סיירת המתנדבים של יער מסעדה כוללת 17 מתנדבים ומתנדבות מקסימים מהכפרים הדרוזים, שהתגייסו לשנות את המציאות ביער. ביחד הם מסיירים, מנקים, מתחזקים וגוזמים, מסבירים למטיילים על היער ועל החשיבות של איסוף הזבל שלנו ולקיחת האחריות, ואחת לחודש יזכו גם להרצאת העשרה בנושא הטבע והאקולוגיה של היער. זו שנת הפעילות השנייה של התוכנית, שרוכזה בשנה הקודמת על ידי לילא איברהים ממגידל שמש. שווקאת הרכז, צופה שהקבוצה עוד תגדל ותפרח, ואיתה גם המודעות לשמירת הטבע ביער.

בשבת האחרונה יצאו כלל המתנדבים לטיול משותף בתל קצעה, מסלול מעגלי קסום בינות האלונים, בין בוקעתא למסעדה, גזמו ופתחו אותו לטיול בטוח וניקו את סביבתו. זה היה יום מרגש ויפה, שהראה על אחידות ורצון רב לעשות טוב לטבע ולסביבת החיים של כולנו. בחודש הבא הטיול המשותף יהיה לנחל סער, בנוסף לפעילויות ההתנדבות הנוספות. יישר כוח לעוסקים במלאכה!

סיירת המתנדבים של יער מסעדה כוללת 17 מתנדבים ומתנדבות מקסימים מהכפרים הדרוזים, שהתגייסו לשנות את המציאות ביער

מבקעת בית נטופה ועד הכינרת: לקראת הכרה כאתר מורשת עולמי?

אזור הגליל המזרחי, ובמיוחד ליבו ההיסטורי מנצרת ובקעת בית נטופה ועד לכינרת וסביבתה, התברך באתרי מורשת בעלי ערכים אוניברסליים, וזכאי משום כך להכרה בינלאומית באחת מהתוכניות של האו"ם, ובמיוחד תוכנית המרחבים הביוספריים או תוכנית אתרי המורשת העולמיים תחת סטטוס של "נוף תרבות". מאמר זה ינסה לסקור את הייחודיות של האזור ויקרא להוביל מהלך של הכרה כזו בעתיד, כהמשכו של תהליך תכנוני, שיתופי וייחודי שמתקיים זה מספר שנים בבקעת בית נטופה, במטרה לשמר את הייחודיות התרבותית, ההיסטורית והסביבתית של מזרח הגליל והכינרת.





צילומים: ד"ר ראמז עיד

ראמז עיד*

אתגר השימור במדינה קטנה כמו ישראל הוא בהחלט לא קל, ומביא לדילמות רבות, במיוחד בחלקה הצפוני - אחד

האזורים הצפופים בעולם המערבי, ובה האדם מתערב ומשפיע על סביבתו באופן יומי. בכדי להתמודד עם אתגרים דומים לאלו שמתמודדת איתן המדינה, התפתחו מאז תחילת שנות השמונים של המאה העשרים מסגרות עולמיות המבוססות על גישות חדשות לשימור המורשת התרבותית והסביבתית. המטרה של גישות אלה היא לשמר את המשאבים לא רק לדורות הנוכחיים אלה לדורות הבאים, על ידי שמירה על "רוח המקום" (the sense of place) הקיימת. תפיסות חדשות אלו באו להחליף את הגישה הישנה של השימור, שהתמקדה בעיקר באתרים בנויים ונקודתיים ברחבי העולם. היסטורית, גם בישראל התמקדו תוכניות השימור באתרים ארכיאולוגיים או במבנים בעלי משמעות היסטורית סמלית.

בשלושת העשורים האחרונים, מחקרים רבים בעולם מתחום מדעי החברה והסביבה מראים ששימור קונקרטי כזה לא מועיל במספר רב של מקרים. בכדי לשמור על המשאבים תרבותיים-היסטוריים-סביבתיים צריך לפעול למען שילובם בתוך ההקשר הרחב (context) שבהם הם נמצאים. אפשר בהחלט להשוות את השינוי התפיסתי כאן לזה שהתרחש במדעי הביולוגיה, וההבנה שאי אפשר לשמר את המגוון הביולוגי בטבע ללא הרחבת אזור המחיה והקמת חיבורים בין האזורים השונים על ידי ביסוס "מסדרונות אקולוגיים". ובכן, עיקר המאמץ היום ברוב מדינות העולם מתמקד ביצירת אזורים כאלה, המחברים את האדם, מורשתו והסביבה הטבעית בצורה שתמנע את הפגיעה באחד ממרכיביה.

בשנת 1972 נחתמה האמנה הבינלאומית להגנה על מורשת התרבות והטבע, והיא הכילה שתי קטגוריות: מורשת תרבותית ומורשת טבעית. אמנה זו הטביעה את המונח "ערך אוניברסלי יוצא מהכלל". זהו מונח המתאר את החשיבות התרבותית ו/או הסביבתית, ונותן למקום ערך על-לאומי חוצה גבולות, ונותן את האחריות לשימור המקום לקהילה הבינלאומית בכללותה לדורות הבאים, ולאנושות בכללותה. כאמור, השינוי בגישה לשימור התרחש בתחילת שנות ה-90 כפי שבא לידי ביטוי באמנות ובוועידות השונות של אונסק"ו. ההגדרה החדשה שניתנה ל"נוף תרבות" הדגישה את השילוב של עבודת האדם והקשר שהתפתח עם הסביבה לאורך הזמן. בשנת 2005 ההנחיות החדשות של אונסק"ו הדגישו את חשיבותם של נופי התרבות כגורם המקדם ערכים אוניברסליים של קיימות.

אבל יש להדגיש כאן שהמחקר המדעי שעליו מתבססות גישות ואמנות בינלאומיות אלו מראה שכל ניסיון להתייחס אל הטבע והסביבה ללא התייחסות לאדם, תרבותו ופועלו בתוכה יביא לכישלון. יחסי אדם-טבע מאז שחר ההיסטוריה עיצבו את הנוף ושינו את מאפייניו. כבר הוכח מעבר לכל ספק שאזורי הנוף "הטבעי" ברוב חלקי העולם הם תוצאה של אינטראקציה כזאת בין שני הצדדים. על כן, פעילות חקלאית, ניקוז נחלים ועיצוב ושליטה על מבנה יערות הם בהחלט דוגמאות לתהליכים המייצרים נופי תרבות מיוחדים לאורך זמן. וכפועל יוצא, את השימור צריך להתאים לצרכים הטבעיים העכשוויים של האדם. לצורך

* ד"ר ראמז עיד, מרצה במחלקה ללימודי א"י באקדמית כינרת

אתגר השימור במדינה קטנה כמו ישראל הוא בהחלט לא קל, ומביא לדילמות רבות, במיוחד בחלקה הצפוני



הצלחת המהלך אין להסתפק בניתוח הנוף, ויש להתמקד במחקר אנתרופולוגי-סוציולוגי של זיהוי מאפייני החברה, צורכיה ורצונותיה, ובנוסף, יש לשתפה בתהליך ההכרזה, הניהול והפיתוח ברי-הקיימא של האזור בעתיד.

הפוטנציאל האבוד של מזרח הגליל: לצערנו לא התפתחה עד כה ראייה כוללת כזו להכרזה, ניהול ושימור כל האזור מנצרת, דרך בקעת בית נטופה ועד הכינרת וסביבתה כאזור בעל נוף תרבות על פי העקרונות לעיל, מצב שלדעתי היה מאפשר קידום רעיונות הפיתוח ברי-הקיימא, ושיווק האזור בעולם בצורה שתפיק תועלת לתושביו ולמאמצי השימור עצמם. להלן סקירה של מספר עוגנים וקריטריונים היסטוריים, תרבותיים וסביבתיים שיכולים להוות את הבסיס לתהליך הכרזה על אזור זה כאתר מורשת עולמי תחת הקטגוריה "נוף תרבות".

נצרת: אחת הערים החשובות לנצרות בעולם: היא מקום הבשורה של מרים הבתולה, ומקום מגוריו העיקרי של ישוע במשך 33 שנות חייו. בעיר ישנן מספר כנסיות מרכזיות של זרמים שונים בנצרות, והיא מהווה מוקד לעלייה לרגל של מאות אלפי מבקרים בשנה.

כפר כנא: האתר בו על פי האמונה הנוצרית התקיים הנס הראשון שבו ישוע הפך את המים ליין, ולזכר האירוע נבנו כאן ארבע כנסיות במאה ה-19. הכפר מהווה תחנת חובה לעולים לרגל בדרך לנצרת. כרמי הזיתים והרימונים שמסביב לכפר הם רקע חקלאי הדומה לסביבה של אותו כפר עתיק.

אתרי הקודש סביב לכינרת: מסביב לחצי הצפוני של הכינרת קיימים מספר אתרים חשובים לנצרות, ביניהם כפר נחום, אותו מקום שנקרא בברית החדשה כ"עירו של ישוע", בו לימד בבית הכנסת ובחר את שליחיו הראשונים; בית ציידה, אתר ארכיאולוגי חשוב באזור פארק הירדן; הר האושר הוא המקום בו נשא ישוע את דרשתו החשובה 'אשראי'; ואתרים נוספים רבים כמו הטבחה וכורזים. נופי הגליל המזרחי והכינרת הם חלק אינטגרלי בתוך סיפורי הברית החדשה, לא רק כאתרים שבהם התרחשו אירועים חשובים כמו הנס בכפר כנא, אלא גם בדרשות ובמשלים שהפיצו ישוע ושליחיו. הנוף הגלילי מאפשר אולי לרבים לחוות התרחשויות היסטוריות ודתיות בעצמם. אמנם בארץ קיימים אזורים עם כנסיות יפות יותר מכנסיות הגליל המזרחי והכינרת, ואתרים ארכיאולוגיים מונומנטליים יותר מאשר כאן, אך ערכו ההיסטורי והתרבותי של השטח המוצע עולה על סכום חלקיו.

בקעת בית נטופה: אחת הבקעות המיוחדות בישראל. בעבר השם הערבי של הבקעה היה 'סהל אל-ערק' (העמק של הביצות). היא מוקפת ברכסי הרים מכל עבר, מה שמקשה על ניקוז מי הגשמים ומייצר עד היום הצפות עונתיות בחודשי החורף והאביב. בבקעה השתמרה חקלאות הבעל המסורתית. תושבי הכפרים שמסביבה מעבדים את הקרקע בחלקות קטנות מה שמייצר פסיפס מרהיב עין לכל מי שצופה בה מההרים. לחקלאות המסורתית במקום יש יתרון בכך שהיא משמרת מינים אנדמיים בסכנת היעלמות, מאחר וצמחים אלו גדלים ליד גדרות האבן המפרידות בין החלקות.

**כל ניסיון להתייחס אל הטבע
והסביבה ללא התייחסות
לאדם, תרבותו ופועלו בתוכה
יביא לכישלון**



כרמי הזיתים במזרח הגליל: במשולש הכפרים של עראבה, עילבון ועד ראמה ממשיך עץ הזית להיות העץ המרכזי וכמעט היחיד הניטע בכרמי הכפרים הערביים באזור. בחלקות רבות אפשר למצוא עצים בני מאות שנים שנקראים בפי התושבים בשם "עץ רומי", עדות לחייו הארוכים. באזור נשתמרה התרבות החקלאית הקדומה של הגליל, והווי החיים של התושבים עדיין קשור בעונת המסיק ובהפקת שמן הזית, מה שמייצר נוף חקלאי יפה ומיוחד במינו בישראל.

היישובים הערביים והיהודיים הכפריים באזור: הכרזה כזו תאפשר להפחית את נוף המחלוקת, בה כל יישוב מנסה לנכס לעצמו את הנוף, כשכל קהילה מייחסת לעצמה משמעויות שונות של אותו נוף. תהליך ההכרזה עצמו יעודד קיום מנגנונים יציבים של שיתוף פעולה ביניהם. דוגמאות לאפקט חיובי כזה של ההכרזה אפשר לראות היום במספר רב של מקומות בעולם, כמו באי מיורקה, שם פעלה ההכרזה על האזור המערבי כ"נוף תרבות" הן לשמר את המורשת המקומית והן לקרב בין הקטלנים והקסטיליאנים המסוכסכים באי.

הערך "האוניברסלי" של האזור: אחת הדרישות המרכזיות היא הימצאותו של ערך האוניברסליות, הנדרש כתנאי להכרזה על פי הוראותיה של האמנה להגנה על המורשת, התרבות והטבע העולמית משנת 1972. ערך זה מבטא את המפגש בין הפעולה האנושית והסביבה לאורך זמן ממושך, והוא חשוב בעיניהם לא רק של תושבי המדינה בכלל והנוצרים בפרט, אלא גם לשני מיליארדי הנוצרים בעולם. ייחודיות זו היא חוצה גבולות לאומיים, והיא יכולה להיכלל בתוך אחד מעשרת הקריטריונים שבאמנה, לאור הסקירה של העוגנים המרכזיים של האזור לעיל, ובמיוחד בתוך הקריטריונים הבאים:

קריטריון מס' 2: המקום "מבטא מפגש חשוב של ערכים אנושיים על פני טווח זמן או בתחום תרבותי של העולם הקשור לתכנון ערים או עיצוב נוף".

קריטריון מס' 5: "האזור או האתר מהווה 'דוגמה יוצאת דופן של יישוב אנושי או שימוש מסורתי בקרקע או בים המייצג תרבות (או תרבויות) או אינטראקציה מעשה ידי אדם עם הסביבה, והמיוחד אם מסורת זו פגיעה להשפעה משינוי בלתי הפיך".

קריטריון מס' 6: האזור "בעל קשר ישיר או מוחשי לאירועים או למסורות, לרעיונות או לאמונות".

כהתחלה של תהליך הכרזה כזה מוצע לאמץ וללמוד מהניסיון שהתגבש בשנים האחרונות מתוך התהליך התכנוני הייחודי לבקעת בית נטופה, בו נפגשים ומשתתפים בדיונים מספר רב של בעלי עניין כמו חקלאים, ראשי ונציגי רשויות מקומיות ערביות ויהודיות שמסביב לבקעה, משרדי ממשלה ובהובלת רשות ניקוז ונחלים קישון. המטרה היא ליצור תוכנית אב לבקעה, במטרה לשמר את הייחודיות הסביבתית-חברתית שלה, תוך האיזון הנדרש

הכרזה כזו תאפשר להפחית את נוף המחלוקת, בה כל יישוב מנסה לנכס לעצמו את הנוף



עם הצורך בפיתוח חקלאי ותיירותי ברקיימא. התהליך מצריך פשרה מיטבית המאזנת בין רצונות הצדדים, וכנראה שהוא מהווה ניסיון רציני ראשון להשיג את המטרה המתבקשת זה שנים רבות, במיוחד כי טרום שלב התכנון התבצע תהליך של בירור צרכי בעלי העניין, ובהמשכו נפגשו נציגי הגופים הרשמיים עם תושבי המקום במטרה ליצור תשתית חדשה לבניית אמון. כיום התקבלה תוכנית עקרונית המקבלת רוח גבית מכל הגופים ובעלי העניין. לסיכום, בבואנו לשמר ולהגן על הנוף במדינה, עלינו מצד אחד לאמץ ולהיעזר באמנות ובהגדרות הבינלאומיות הרווחות כיום, ומצד שני עלינו לחשוב על הייחודיות המקומית בישראל, ובין השאר להתחשב באנשים החיים בתוך אותו נוף. הניסיון המחקרי בנושא מוכיח, שתהליך שימורי המבוסס על גישה המשלבת את התושבים המקומיים בתהליך התכנון (כפי שנעשה בתהליך בבקעת בית נטופה), ובקבלת ההחלטות לאחר מכן, עשוי להביא לתוצאות חיוביות לטובת האזור. ההיסטוריה והמרקם החברתי-סביבתי של מזרח הגליל והכינרת הינו בהחלט בעל פוטנציאל רב להנעת תהליך כזה.

מקורות

שר-שלום, א', עמית, ע', ששון, א', ריש, ר', ופלד י' (2013) נופי תרבות בישראל. ירושלים: רשות הטבע והגנים והוועד הישראלי לאונסקו.

Makuvaza, S. (2018) Aspects of Management Planning for Cultural World Heritage Sites- Principles, Approaches and Practices. Cham: Springer.

Selman, P. (2004). Community participation in the planning and management of cultural landscapes. Journal of environmental planning and management, 47(3), 365-392.

UNESCO (2005) Operational guidelines for the implementation of the World Heritage Convention. UNESCO publications.

Von Haaren, C. (2002). Landscape planning facing the challenge of the development of cultural landscapes. Landscape and urban planning, 60(2), 73-80.

**המטרה היא ליצור תוכנית
אב לבקעה, במטרה לשמר
את הייחודיות הסביבתית-
חברתית שלה**



אנחנו המהנדסים של הדור החדש!

innovate

תואר ראשון בהנדסת תעשיות מים באקדמית כנרת

השאיפה לפתח קריירה מצליחה בתחום מבוקש היא רק ההתחלה מבחינתך. כן, חשוב לך להצליח כלכלית, אבל אתה ממש לא עוצר שם, אלא מכוון להרבה מעבר. הקריירה שלך צריכה לשרת לא רק אותך, אלא גם את הסביבה והקהילה שבה אתה חי ואולי אף את הקהילה הגלובלית. לימודי הנדסת תעשיות מים הם ההזדמנות שלך לעשות את זה, ובגדול.

המכללה האקדמית כנרת מזמינה אותך למצוא פתרונות לאחד האתגרים המשמעותיים שאיתם מתמודדת מדינת ישראל ומדינות רבות בעולם, ולהיות חלק חשוב מהכוח שממשיך ליוזם, לחדש, ולהוביל את תעשיית המים הישראלית.

למה ללמוד הנדסת תעשיות מים בכנרת?

- תואר חדשני שפותח בסיוע ובשיתוף פעולה נרחב עם תעשיית מים הישראלית.
- מקצוע בינלאומי הנהנה מביקוש הולך וגדל בארץ ובעולם.
- קשרים הדוקים עם גורמים בכירים ברשות המים הממשלתית ובתעשיית המים הפרטית.
- פעילות בסביבות עבודה מגוונת, המאפשרת לבחור בין פיתוח קריירה בינלאומית לפיתוח קריירה מקומית, בין עבודה בשטח לעבודה משרדית, בין עבודה מול אנשים או מול מחשבים ועוד.
- קיצור זמן ההשתלבות בעבודה, בזכות עדכניות תוכנית הלימודים והחיבור לצורכי התעשייה בפועל.
- אפשרות להשתלב במגוון תחומים ודיסציפלינות בתחום הנדסת המים: תעשייה, פיתוח, ניהול פרויקטים, חקלאות ועוד.



www.kinneret.ac.il // 1.800.20.90.20



צילום: דניאל וקנין

חניון האלה פינה קסומה למנוחה וקפה בגליל העליון

החניון - אם אתם מטיילים בגליל העליון ותרים אחר פינת חמד, מקום מוצל ושקט להכנת קפה או תה - חניון האלה יספק לכם את אלה. מקום פסטורלי, שקט, נוף יפה, והרבה עצי אלה אטלנטית מרשימים המצלים על פינות הישיבה. **העצים** - עץ האלה האטלנטית הוא עץ נשיר חורף, שנחשב לעץ מאוד גדול בנוף הארץ-ישראלי. עץ האלה פורח בחודשים מרץ-אפריל ובדרך כלל מופיע בנוף של יער פארק, יחד עם עצי אלון תבור.



בארץ, ישנם מספר ריכוזים של עצי אלה אטלנטית, וכנראה בגלל צורתו הדרמטית והתפתחותו המוגבלת, נקשרו לעץ זה אגדות רבות וגילאים מופרזים. עצי האלה בחניון האלה בני מאות שנים. העץ הגדול במיוחד במרכז החניון מוערך בכ־600 שנה. הוא אף עבר "שיפוץ" וקיבל עמודי תמיכה על מנת שלא יקרוס. **איך מגיעים** - במפגש הכבישים 886 ו-899, בכניסה למצודת כח, ממשיכים עוד כמה מאות מטרים מערבה עד שרואים כניסה לחניון האלה, משמאל. אלו הרוצים לטייל במקום קסום נוסף, ממשיכים עוד קילומטר וחצי מערבה על כביש 899, לתל קדש - אתר ארכיאולוגי מרשים, שישלים יום טיול מקסים.

*** ארכיון אפיקים ביקש להוסיף את התיקון לכתבה של מקום יפה לקפה שפורסמה בגליון הקודם:** "מבנה החללית שימש כמבנה להקרנת סרטים באמצע שנות ה־70, מלכתחילה ייעודו היה זמני ובתכנונו היה ניסיון לאפינו כמשהו דמיוני מעולמות רחוקים. עם התרוקנותו של המבנה מתוכנו בסוף שנות ה־70 הוא הועבר לרמת סירין לטובת חקלאי אפיקים שעבדו שם."



הקוראים מוזמנים לפתור את החידה בעזרת התמונה ולאתר את המקום שנמצא ברחבי אגן ההיקוות של הכינרת. את הפתרון **המלא** יש לשלוח למייל yael@lakekinneret.co.il

בין הפותרים נכונה יוגרל פרס הנה החידה:

גם הלכות שבת מתגמשות כאשר היהודים רוצים ליהנות הגבוהים רשאים לרדת - אך לנמוכים אסור לעלות למקום עצמו מגוון מעלות ועל הריבונות היו מחלוקות היו בו תחנה, ומלון, ויש עתיקות וגם גיבורנו שם חווה עלילות (וכיום יש גם ארוכים וירוקים שבעתיד אולי יהיו ארנקים)

**כתב: רון לביא
צילום: דניאל וקנין**





ASHIKAR

אשקר חו"ל - חברה לתשתיות בע"מ

תשתיות וכבישים | עבודות צנרת וניקוז
| ניקוז תת קרקעי | בטונים ומעבירי
מים | דרכים חקלאיות ודרכי מים |
הכשרת שטחים חקלאיים
וגדודיות

**בשרותנו צי כלים מהחדשים
ביותר וממיטב היצרנים:**
באגרים, משאיות רכינה,
משאיות הובלה, מעמיסי כף,
מפלסות - גריידר, מכבשים,
מחפרונים, מגרסה ניידת



שרת אחיך ומקצועי

כפר פסוטה ת.ד. 124
טל' 04-9870307
פקס' 04-9870193

סניף צומת כח
טל' 04-6903252
פקס' 04-6903242

